

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2013 M. KOVO 1 D. – 2013 M. BALANDŽIO 30 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ: LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO
TEISMO TEISINĖS ANALIZĖS IR INFORMACIJOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
(2013 m. kovo 1 d. – 2013 m. balandžio 30 d.)

APMOKESTINIMAS	4
2013 m. kovo 14 d. sprendimas.....	4
Dėl minimalių tabako laikymo ribų, kad toks laikymas būtų pripažintas laikymu komerciniais tikslais (Direktyvos 92/12 9 str. 2 d.), nustatymo valstybių narių nacionalinėje teisėje reikalavimų.....	4
2013 m. kovo 14 d. prejudicinis sprendimas	5
Dėl mokesčių administratoriaus teisės nesuteikti asmeniui PVM mokėtojo kodo, kai šis asmuo tik planuoja vykdyti veiklą ateityje ir neturi reikiamų išteklių šiai veiklai vykdyti	6
2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas.....	8
Dėl sumokėto PVM gražinimo tiekėjui, kai buvo paneigta pirkėjo teisė atskaityti šį PVM, nes atlikti tiekimo sandoriai neturėjo būti apmokestinami šiuo mokesčiu	9
Dėl apmokestinamojo asmens teisės remtis PVM neutralumo principu prieš valstybę narę ginčijant nacionalines teisės nuostatas ir jų taikymą.....	9
MUITINĖS VEIKLA	10
2013 m. kovo 7 d. prejudicinis sprendimas	10
Dėl į Europos Sąjungos muitų teritoriją įvežtos transporto priemonės neapmokestinimo importo mokesčiais sąlygų, kai ją asmeniniais tikslais naudoja ne Sąjungos valstybėje narėje įsteigto transporto priemonės savininko įdarbintas fizinis asmuo.....	11
ŽEMĖS ŪKIS	12
2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas.....	12
Dėl vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų pažeidimo skiriant anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų paramą, kai į šią paramą pretenduojančiam ūkininkui senatvės pensija dėl lyties skiriama anksčiau nei kitos lyties ūkininkams.....	13
LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ	14
2013 m. kovo 21 d. prejudicinis sprendimas	14
Dėl vietinio eismo per valstybių narių išorines sausumos sienas.....	15
2013 m. balandžio 16 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas.....	16
Dėl reikalavimo darbo sutartis sudaryti nacionaline kalba proporcingumo	17
SOCIALINĖ POLITIKA.....	19
2013 m. kovo 7 d. prejudicinis sprendimas	19
Dėl išmokų sumažinimo dėl to, kad asmuo gauna padidintą išmoką kitoje valstybėje narėje	19
2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas.....	21
Dėl sąvokos „negalia“ aiškinimo	22
Dėl pareigos sudaryti sąlygas dirbti ne visą darbo dieną	23
Dėl teisės atleisti asmenį iš darbo, taikant sutrumpintą įspėjimo terminą, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo tai, kad darbdavys nesiėmė tinkamų priemonių įrengti tinkamas patalpas	24
Dėl atleidimo iš darbo, taikant sutrumpintą įspėjimo terminą, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo negalia	25
2013 m. balandžio 25 d. prejudicinis sprendimas.....	26
Dėl ekonominės padėties, kaip išimtinės aplinkybės, galinčios pateisinti mažesnę darbuotojų interesų apsaugos lygį, kiek tai susiję su jų teisėmis į senatvės išmokas, įgytomis pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą, vertinimo.....	27
APLINKA.....	28
2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas.....	28
Dėl direktyvose 85/337 ir 96/61 vartojamos sąvokos „ne pernelyg brangus“ reikšmės.....	30
Dėl reikalavimo, kad „išlaidos nebūtų pernelyg didelės“, vertinimo kriterijų.....	31
2013 m. kovo 14 d. prejudicinis sprendimas	32

Dėl projekto poveikio materialinių vertybių vertei pagal Direktyvą 85/337	33
Dėl privatiems asmenims suteikiamos teisės į turtinės žalos atlyginimą.....	33
2013 m. balandžio 11 d. sprendimas	35
Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalies aiškinimo.....	37
KONKURENCIJA	38
2013 m. kovo 19 d. sprendimas.....	38
Dėl kriterijų, leidžiančių konstatuoti valstybės pagalbos buvimą pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.....	39
2013 m. kovo 14 d. prejudicinis sprendimas	40
Dėl susitarimų, kuriais transporto priemonių draudimo bendrovės susitaria su įgaliotaisiais automobilių platintojais, kad apdraustų transporto priemonių remonto kaina priklausys nuo įgaliotų automobilių platintojų parduotų draudimo sutarčių, kvalifikavimo kaip konkurencijos ribojimo „pagal tikslą“	41

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ETT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimui ir Vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu> / ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

APMOKESTINIMAS

2013 m. kovo 14 d. sprendimas byloje *Europos Komisija prieš Prancūzijos Respubliką* (C-216/11)

Terminai: Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Direktyva 92/12¹ – Akcizai – Vienoje valstybėje narėje įsigyti ir į kitą valstybę narę gabunami tabako gaminiai – Vien kiekybiniai vertinimo kriterijai – SESV 34 straipsnis – Kiekybiniai importo apribojimai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 9.4. Akcizai – 9.4.1. Akcizų objektas – 9.4.1.2. Apdorotas tabakas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Apžvelgiamoje byloje ieškiniu Europos Komisija prašė Teisingumo Teismo pripažinti, kad naudodama vien kiekybinį vertinimo kriterijų, kai siekiama nustatyti, ar fiziniai asmenys kitos valstybės narės kilmės apdorotą tabaką laiko komerciniais tikslais, ši kriterijų taikydama individualiai transporto priemonei (o ne asmeniui) ir bendrai visiems tabako gaminiams ir taip tik sudarydama kliūčių fiziniams asmenims importuoti tabako gaminius iš kitos valstybės narės, jei kiekis viršija 2 kilogramus individualios transporto priemonės atveju, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvą 92/12/EEB dėl bendros tvarkos, susijusios su akcizais apmokestinamais produktais, ir jų laikymu, judėjimu ir kontrole (toliau – ir Direktyva), ypač jos 8 ir 9 straipsnius, bei Sutarties dėl Europos Sąjungos Veikimo (toliau – ir SESV) 34 straipsnį. Prancūzijos Respublika nesutiko, kad jos teisės normos ir administracinė praktika prieštarauja direktyvos 9 straipsnio 2 daliai dėl to, kad minėtos ribos bendrai taikomos visiems laikomiems tabako gaminiams ir kad gabavimo individualiu transportu atveju tabako kiekiai vertinami pagal tai, kiek jo tenka transporto priemonei, o ne asmeniui.

Dėl minimalių tabako laikymo ribų, kad toks laikymas būtų pripažintas laikymu komerciniais tikslais (Direktyvos 92/12 9 str. 2 d.), nustatymo valstybių narių nacionalinėje teisėje reikalavimų

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kaip matyti iš direktyvos 9 straipsnio 2 dalies antros pastraipos, jei valstybės narės nusprendžia nustatyti laikomų tabako gaminių kiekio ribas, taikomas nustatant, ar jie laikomi komerciniais tikslais, ir kurios pagal šią nuostatą gali būti tik orientacinės, jos turi paisyti tam tikrų minimalių ribų (21 punktas). Pirma, kadangi direktyvoje aiškiai nustatytos minimalios ribos kelioms atskiroms tabako gaminių kategorijoms, valstybės narės gali nustatyti turimų visų tabako gaminių svoriui taikomas ribas tik su sąlyga, kad paisoma kiekvienos iš šių minimalių ribų (22 punktas). Antra, kadangi direktyvos 9 straipsnio 2 dalyje siekiama išvardyti sąlygas, kurioms esant tabaką laikantis asmuo turi sumokėti akcizą, kaip tai numatyta šio straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, minimalios

¹ 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvą 92/12/EEB dėl bendros tvarkos, susijusios su akcizais apmokestinamais produktais, ir jų laikymu, judėjimu ir kontrole

orientacinės ribos, nurodytos direktyvos 9 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, turi būti suprantamos kaip skirtos šiam laikytojui, vadinasi, taikomos asmeniui (23 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

Naudodama tik kiekybinį vertinimo, ar fiziniai asmenys kitos valstybės narės kilmės apdorotą tabaką laiko komerciniais tikslais, kriterijų ir jį taikydama individualiai transporto priemonei (o ne asmeniui) bei bendrai visiems tabako gaminiams Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvą 92/12/EEB dėl bendros tvarkos, susijusios su akcizais apmokestinamais produktais, ir jų laikymu, judėjimu ir kontrole, ypač jos 8 ir 9 straipsnius.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0216:LT:HTML>

**2013 m. kovo 14 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Valsts ieņēmumu dienests* prieš *Ablessio SIA*
(C-527/11)**

Terminai: PVM – Direktyva 2006/112² – 213, 214 ir 273 straipsniai – Apmokestinamųjų asmenų registravimas kaip PVM mokėtojų – Atsisakymas suteikti PVM mokėtojo kodą dėl to, kad apmokestinamasis asmuo neturi materialinių, techninių ir finansinių išteklių deklaruotai ekonominei veiklai vykdyti – Teisėtumas – Kova su sukčiavimu mokesčių srityje – Proporcingumo principas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 9.3. Pridėtinės vertės mokesčiai – 9.3.4. Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų registravimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas mokesčių administratorius ir *Ablessio SIA* ginčas dėl atsisakymo įregistruoti šią bendrovę pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtojų registre.

Nustatyta, kad Latvijos ribotos atsakomybės bendrovė *Ablessio* mokesčių administratoriui pateikė prašymą įtraukti ją į PVM mokėtojų registrą. Šį prašymą mokesčių administratorius atsisakė tenkinti, tvirtindamas, kad ši bendrovė neturi reikalingų materialinių, techninių ir finansinių pajėgumų deklaruotai ekonominei veiklai vykdyti, t. y. statybos paslaugoms teikti. Priimdamas tokį sprendimą šis viešojo administravimo subjektas nurodė, kad visų pirma *Ablessio* neturi ilgalaikio turto ir nesudaryta jokia sutartis dėl tokio turto nuomos. Be to, sudaryta nuomos sutartis dėl biurai skirtų tik 4 m² dydžio negyvenamosios paskirties patalpų. Galiausiai ši bendrovė nebuvo įregistruota statybos įmonių registre ir nuo įsteigimo nevykdė jokios faktinės veiklos, nes vienintelis įmonės darbuotojas yra direktorių valdybos pirmininkas, matyt, negaunantis atlyginimo.

Ginčiui dėl tokio sprendimo pasiekus kasacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su klausimu, ar Direktyvos 2006/112 213, 214 ir 273 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama valstybės narės mokesčių administratoriui, siekiančiam užtikrinti teisingą PVM surinkimą ir išvengti sukčiavimo, atsisakyti suteikti PVM mokėtojos kodą bendrovei vien dėl to, kad, anot šio administratoriaus, ji neturi materialinių, techninių ir finansinių išteklių deklaruojamai ekonominei veiklai vykdyti ir kad šios bendrovės kapitalo dalių savininkas jau yra kelis kartus gavęs tokį kodą realios

² 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos

ekonominės veiklos niekada nevykdžiusioms bendrovėms, kurių kapitalo dalys perleistos netrukus po šio kodo suteikimo (16 punktas).

Dėl mokesčių administratoriaus teisės nesuteikti asmeniui PVM mokėtojo kodo, kai šis asmuo tik planuoja vykdyti veiklą ateityje ir neturi reikiamų išteklių šiai veiklai vykdyti

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal Direktyvos 2006/112 213 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą kiekvienas apmokestinamasis asmuo privalo pranešti, kada jo, kaip apmokestinamojo asmens, veikla prasideda, pasikeičia ar baigiasi. Tos pačios direktyvos 214 straipsnio 1 dalyje valstybės narės įpareigotos imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad apmokestinamieji asmenys būtų registruojami atskirais kodais (17 punktas). Pasak Teisingumo Teismo, pagrindinis Direktyvos 2006/112 214 straipsnyje numatyto apmokestinamųjų asmenų registravimo tikslas yra užtikrinti tinkamą PVM sistemos veikimą (18 punktas), šio kodo suteikimu patvirtinamas apmokestinamojo asmens mokesstinis statusas PVM taikymo tikslais ir supaprastinama apmokestinamųjų asmenų kontrolė siekiant užtikrinti teisingą mokesčio surinkimą. Be to, apmokestinamųjų asmenų registravimu kaip PVM mokėtojų suteikiant atskirus kodus taip pat siekiama palengvinti nustatyti valstybę narę, kurioje pateiktos prekės galutinai suvartojamos (19 punktas), aptariamas kodas yra svarbus ir atliktų sandorių įrodymas (Direktyvos 2006/112 daugelyje nuostatų, susijusių visų pirma su sąskaitų faktūrų išrašymu, deklaravimu ir sumuojančiomis ataskaitomis, reikalaujama, kad šis sandoryje dalyvaujančių apmokestinamųjų asmenų kodas būtinai būtų nurodytas šiuose dokumentuose (20 punktas).

Šiame kontekste Teisingumo Teismas konstatavo, kad nors Direktyvos 2006/112 214 straipsnyje nurodytos asmenų, kuriems turi būti suteikti atskiri kodai, kategorijos, šioje nuostatoje nenumatytos sąlygos, kurios gali būti taikomos suteikiant PVM mokėtojo kodą. Iš tiesų iš šio straipsnio ir tos pačios direktyvos 213 straipsnio formuluotės matyti, kad valstybės narės turi tam tikrą diskreciją nustatyti priemones apmokestinamųjų asmenų registravimui PVM tikslais užtikrinti (22 punktas). Tačiau ši diskrecija negali būti neribota. Nors valstybei narei leidžiama atsisakyti suteikti apmokestinamajam asmeniui atskirą kodą, tokia teise negali būti pasinaudojama be pateisinamos priežasties (23 punktas). Be to, remiantis „apmokestinamojo asmens“ sąvoka, kaip ji apibrėžta Direktyvos 2006/112 9 straipsnio 1 dalyje, į šią sąvoką patenka bet kuris asmuo, kuris savarankiškai bet kurioje vietoje vykdo ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į šios veiklos tikslą ar rezultatą (24 punktas). Ši sąvoka turi būti aiškinama plačiai. Bet kuris asmuo, kuris ketina pradėti savarankišką ekonominę veiklą, o tai patvirtina objektyvūs įrodymai, ir šiuo tikslu patiria pirmųjų investavimo išlaidų, turi būti laikomas apmokestinamuoju asmeniu (25 punktas).

Remdamasi šiuo aiškinimu ir Direktyvos 2006/112 213 straipsnio 1 dalies formuluote, Teisingumo Teismas nurodė, kad apmokestinamaisiais asmenimis, galinčiais prašyti suteikti PVM mokėtojo kodą, laikomi ne tik asmenys, kurie jau vykdo ekonominę veiklą, bet ir asmenys, kurie ketina pradėti tokią veiklą ir šiuo tikslu patiria pirmųjų investavimo išlaidų. Taigi šie asmenys gali negalėti šiuo parengiamuoju jų ekonominės veiklos etapu įrodyti, kad jie jau turi materialinių, techninių ir finansinių išteklių tokiai veiklai vykdyti (26 punktas). Todėl Direktyva 2006/112, visų pirma jos 213 ir 214 straipsniais, draudžiama valstybės narės mokesčių administratoriui atsisakyti suteikti PVM mokėtojo kodą prašymą pateikusiam asmeniui vien dėl to, kad pateikdamas prašymą įtraukti į apmokestinamųjų asmenų registrą jis negali įrodyti, jog turi materialinių, techninių ir finansinių išteklių deklaruotai ekonominei veiklai vykdyti (27 punktas).

Tačiau, kaip pažymėto Teisingumo Teismas, valstybės narės turi teisėtą interesą imtis tinkamų priemonių savo finansiniams interesams apsaugoti, o kova su galimu sukčiavimu, mokesčių vengimu ir piktnaudžiavimu yra Direktyvoje 2006/112 pripažintas ir skatinamas tikslas (28 punktas). Be to, valstybės narės privalo užtikrinti įrašų apmokestinamųjų asmenų registre teisingumą, kad būtų užtikrintas tinkamas PVM sistemos veikimas. Taigi nacionalinė

kompetentinga institucija privalo patikrinti prašymą pateikusių asmens apmokestinamojo asmens statusą prieš jam suteikdama PVM mokėtojo kodą (29 punktas). Todėl pagal Direktyvos 2006/112 273 straipsnio pirmą pastraipą valstybės narės gali teisėtai numatyti priemones, tinkamas užkirsti kelią piktnaudžiauti identifikaciniais kodais, visų pirma įmonėms, kurių veikla, taigi ir apmokestinamojo asmens statusas, yra visiškai fiktyvūs. Tačiau šiomis priemonėmis neturi būti viršijama tai, kas būtina teisingam mokesčio surinkimui užtikrinti ir sukčiavimui išvengti, ir jomis neturi būti sistemingai pažeidžiama teisė į PVM atskaitą, taigi ir šio mokesčio neutralumas (30 punktas).

Pastaruoju klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kontrolės priemonėmis, kaip antai nustatytomis PVM įstatyme, negali būti apribojama apmokestinamųjų asmenų teisė atskaityti mokėtiną ar sumokėtą PVM, susijusį su patirtomis investavimo išlaidomis dėl sandorių, kuriuos jie ketina sudaryti ir kurie suteikia teisę į atskaitą (31 punktas). Iš tiesų Direktyvos 2006/112 214 straipsnyje numatytas registravimas ir jos 213 straipsnyje nurodytos pareigos yra tik formalūs reikalavimai kontrolės tikslais, dėl kurių negali būti abejojama, be kita ko, teise į atskaitą ar teise neapmokestinti PVM dėl tiekimo Bendrijos viduje, jeigu įvykdytos materialinės šių teisių atsiradimo sąlygos (32 punktas). Apmokestinamojo asmens įtraukimas į PVM mokėtojų registrą yra formalus reikalavimas, o tai reiškia, jog apmokestinamajam asmeniui negali būti kliudoma įgyvendinti savo teisę į atskaitą dėl to, kad jis neįsiregistravo kaip PVM mokėtojas prieš pradėdamas naudoti įsigytas prekes savo apmokestinamoje veikloje.. Tuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad atsisakymas suteikti PVM mokėtojo kodą iš esmės negali turėti jokios įtakos apmokestinamojo asmens teisei atskaityti sumokėtą pirkimo PVM, jeigu įvykdytos materialinės šios teisės atsiradimo sąlygos (33 punktas).

Kad galėtų būti laikomas proporcingu sukčiavimo prevencijos tikslui, atsisakymas suteikti apmokestinamajam asmeniui atskirą kodą turi būti pagrįstas rimtais įrodymais, leidžiančiais objektyviai manyti, kad tikėtina, jog šiam apmokestinamajam asmeniui suteiktas PVM mokėtojo kodas bus naudojamas sukčiaujant. Toks sprendimas turi būti pagrįstas bendru visų konkrečiau atvejo aplinkybių įvertinimu ir įrodymais, surinktais tikrinant atitinkamos įmonės pateiktą informaciją (34 punktas). Vien to, jog apmokestinamasis asmuo neturi materialinių, techninių ir finansinių išteklių deklaruojamai ekonominei veiklai vykdyti, nepakanka įrodyti, kad tikėtina, jog šis apmokestinamasis asmuo ketina sukčiauti mokesčių srityje. Tačiau Teisingumo Teismas neatmetė galimybės, kad tokio pobūdžio aplinkybės, patvirtintos kitais objektyviais įrodymais, leidžiančiais įtarti nesąžiningus apmokestinamojo asmens ketinimus, gali būti veiksniai, į kuriuos reikia atsižvelgti bendrai vertinant sukčiavimo riziką (36 punktas). Be to, Direktyvoje 2006/112 nenumatytas joks prašymų suteikti atskirus PVM mokėtojo kodus, kuriuos galėtų pateikti tas pats asmuo, veikdamas skirtingų juridinių asmenų vardu, skaičiaus apribojimas. Šioje direktyvoje juo labiau neleidžiama manyti, kad šių juridinių asmenų kontrolės perleidimas juos įregistravus kaip PVM mokėtojus yra neteisėta veikla. Tačiau į tokias aplinkybes taip pat gali būti atsižvelgiama bendrai vertinant sukčiavimo riziką (37 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 213, 214 ir 273 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama valstybės narės mokesčių administratoriui atsisakyti bendrovei suteikti pridėtinės vertės mokesčio mokėtojos kodą vien dėl to, kad, anot šio administratoriaus, ji neturi materialinių, techninių ir finansinių išteklių deklaruotai ekonominei veiklai vykdyti ir kad šios bendrovės kapitalo dalių savininkas jau yra kelis kartus gavęs tokį kodą realios ekonominės veiklos niekada nevykdžiusioms bendrovėms, kurių kapitalo dalys perleistos netrukus po šio kodo suteikimo, jeigu tas mokesčių administratorius, atsižvelgdamas į objektyvias aplinkybes, nepatvirtino, jog yra rimtų įrodymų, leidžiančių įtarti, kad suteiktas pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo kodas bus naudojamas sukčiaujant. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi

įvertinti, ar šis mokesčių administratorius pateikė rimtų sukčiavimo rizikos egzistavimo įrodymų pagrindinėje byloje.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0527:LT:HTML>

2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Rusedespred OOD* prieš *Direktor na Direktsia „Obzhalvane i upravlenie na izpalnenieto“* – *Varna pri Tsentralno upravlenie na Natsionalnata agentsia za prihodite*
(C-138/12)

Terminai: Apmokestinimas – PVM – Direktyva 2006/112³ – 203 straipsnis – Mokesčių neutralumo principas – Sumokėto mokesčio gražinimas tiekėjui, kai neapmokestinamo sandorio gavėjui atsisakyta suteikti teisę į atskaitą.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 9.3. Pridėtinės vertės mokesčiai – 9.3.1. Pridėtinės vertės mokesčio objektas – 9.3.7. Kiti su pridėtinės vertės mokesčiu susiję klausimai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *Rusedespred OOD* (toliau – *Rusedespred*) ir mokesčių administratoriaus ginčas dėl šio atsisakymo gražinti klientui išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodytą pridėtinės vertės mokesčių (toliau – PVM) *Rusedespred* po to, kai mokesčių administratorius atsisakė klientui suteikti teisę į PVM atskaitą, nes ginčo tiekimas nebuvo apmokestinamas.

Byloje nustatyta, kad 2009 m. rugpjūčio 15 d. *Rusedespred* pateikė *Esi Trade* sąskaitą faktūrą, susijusią su pastato pardavimu ir renovacija. Šioje sąskaitoje faktūroje buvo nurodyta šio pastato ir jo renovacijos kaina, pirkimo mokesčio, registracijos mokesčio bei PVM sumos. Vėliau *Rusedespred* šią sąskaitą faktūrą ištraukė iš atitinkamo laikotarpio mokesčio deklaraciją, o *Esi Trade* pasinaudojo teise į sąskaitoje faktūroje nurodyto PVM atskaitą.

Mokesčių administratorius atliko *Esi Trade* patikrinimą ir atsisakė suteikti šiai bendrovei teisę atskaityti aptariamą sąskaitose faktūrose nurodytą PVM, nes šiuose dokumentuose nurodyti sandoriai buvo neapmokestinami, t. y. PVM nurodymas šiose sąskaitose faktūrose nebuvo pateisinamas.

Įsiteisėjus šiam mokesčių administratoriaus sprendimui *Rusedespred* pateikė prašymą gražinti neteisingai sąskaitose faktūrose nurodytą sumą, tačiau mokesčių administratorius atsisakė gražinti prašomą sumą motyvuodamas tuo, kad nebuvo konstatuota, jog PVM sumos buvo sumokėtos neteisingai. Iš tiesų pagal nacionalinę teisę išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodytą PVM turėjo sumokėti *Rusedespred*, kaip ši mokesčių sąskaitoje faktūroje nurodęs asmuo.

Ginčiui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą jo pateiktais klausimais, Nacionalinis teismas pirmiausia siekė sužinoti, ar PVM neutralumo principą, kuris apibrėžiamas teismo praktikoje, susijusioje su Direktyvos 2006/112 203 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama mokesčių administratoriui, remiantis nacionaline nuostata, skirta perkelti šį straipsnį, atsisakyti neapmokestinamo tiekimo tiekėjui gražinti klaidingai sąskaitoje faktūroje, išrašytoje klientui, nurodytą PVM, motyvuojant tuo, kad šis tiekėjas neištaisė klaidingos sąskaitos faktūros, nors kai šis administratorius galutinai atsisakė klientui suteikti teisę atskaityti šį PVM, o šio galutinio atsisakymo pasekmė yra ta, kad nacionalinėje teisėje numatyta ištaisymo procedūra daugiau netaikoma (21 punktas).

³ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos

Dėl sumokėto PVM gražinimo tiekėjui, kai buvo paneigta pirkėjo teisė atskaityti šį PVM, nes atlikti tiekimo sandoriai neturėjo būti apmokestinami šiuo mokesčiu

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad Direktyvos 2006/112 203 straipsnyje numatyta, kad PVM moka bet kuris asmuo, nurodęs jį sąskaitoje faktūroje (22 punktas). Toks asmuo privalo mokėti sąskaitoje faktūroje nurodytą PVM, neatsižvelgiant į jokią pareigą mokėti jį už PVM apmokestinamąjį sandorį (23 punktas). Atitinkamai nustatius, kad sąskaitoje faktūroje nurodytą PVM privalu mokėti neatsižvelgiant į jokią pareigą mokėti jį už PVM apmokestinamąjį sandorį, Direktyvos 2006/112 203 straipsniu siekiama išvengti mokesčių pajamų praradimo grėsmės, kurią gali sukelti šios direktyvos 167 ir paskesniuose straipsniuose numatyta teisė į atskaitą. Pagrindinėje byloje tokia rizika neegzistavo, nes mokesčių administratorius galutinai atsisakė suteikti teisę į atskaitą ginčytinos sąskaitos faktūros gavėjui (24 punktas).

Antra, kalbėdamas apie klaidingai sąskaitoje faktūroje nurodyto PVM gražinimą, Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyvoje 2006/112 nenumatyta jokia nuostata, susijusi su pateiktoje sąskaitoje faktūroje klaidingai nurodyto PVM tikslinimu, kurį turi padaryti sąskaitą faktūrą išrašęs asmuo, ir, kad šiomis aplinkybėmis iš esmės valstybės narės turi pačios nustatyti sąlygas, kuriomis pateiktoje sąskaitoje faktūroje klaidingai nurodytas PVM gali būti patikslintas (25 punktas). Tačiau, siekdamas užtikrinti PVM neutralumą valstybės narės savo vidaus teisės sistemoje privalo numatyti galimybę patikslinti kiekvieną sąskaitoje faktūroje neteisingai nurodytą mokesť, jei sąskaitą faktūrą išrašęs asmuo įrodo, kad jis yra sąžiningas (26 punktas). Tačiau kai sąskaitą faktūrą išrašęs asmuo laiku pašalina bet kokią mokesčių pajamų praradimo riziką, PVM neutralumo principas reikalauja, kad sąskaitoje faktūroje neteisingai nurodytą mokesť galima būtų ištaisyti, ir valstybės narės negali tokio tikslinimo sieti su šią sąskaitą faktūrą išrašiusio asmens sąžiningumu. Toks tikslinimas negali priklausyti nuo mokesčių administratoriaus diskrecijos (27 punktas).

Aišku, kaip pastebėjo Teisingumo Teismas, valstybės narės gali imtis priemonių, siekdamas užtikrinti teisingą mokesčio surinkimą ir užkirsti kelią sukčiavimui. Konkrečiai kalbant, sąlyga, pagal kurią reikia ištaisyti klaidingą sąskaitą faktūrą prieš galimybę gauti teisę susigražinti klaidingai sąskaitoje faktūroje nurodytą PVM, iš esmės gali užtikrinti rizikos prarasti mokesčines pajamas panaikinimą (28 punktas). Tačiau šios priemonės neturi viršyti to, kas būtina tikslams, dėl kurių jos priimtos, pasiekti todėl jos negali būti naudojamos taip, kad keltų grėsmę PVM neutralumui, kuris yra pagrindinis Sąjungos teisės aktais numatytos bendros PVM sistemos principas (29 punktas). Taigi, jei neįmanoma arba pernelyg sudėtinga susigražinti PVM dėl prašymams sugražinti mokesčius pateikti nustatytų sąlygų, pagal minėtus principus iš valstybių narių galima reikalauti numatyti priemones ir procedūrinę tvarką, būtinas tam, kad apmokestinamasis asmuo galėtų susigražinti sąskaitoje faktūroje klaidingai nurodytą mokesť (30 punktas).

Dėl apmokestinamojo asmens teisės remtis PVM neutralumo principu prieš valstybę narę ginčijant nacionalines teisės nuostatas ir jų taikymą

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas taip pat norėjo sužinoti, ar PVM neutralumo principu, apibrėžtu teismo praktikoje, susijusioje su Direktyvos 2006/112 203 straipsniu, gali remtis apmokestinamasis asmuo ginčydamas nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią klaidingai nurodyto sąskaitoje faktūroje PVM gražinimas priklauso nuo klaidingos sąskaitos faktūros ištaisymo, nors kai buvo galutinai atsisakyta suteikti teisę atskaityti šį PVM, o šio galutinio atsisakymo pasekmė yra ta, kad nacionalinėje teisėje numatyta ištaisymo procedūra daugiau netaikoma (36 punktas).

Kalbant apie galimybę remtis PVM neutralumo principu prieš valstybę narę, Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad šis principas yra pagrindinis bendros PVM sistemos, kurią reglamentuoja Direktyva 2006/112, principas (38 punktas). Todėl šį principą nagrinėjamos bylos

kontekste reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama mokesčių administratoriui, remiantis nacionaline nuostata, skirta perkelti šį straipsnį, atsisakyti neapmokestinamo tiekimo tiekėjui grąžinti klaidingai sąskaitoje faktūroje, išrašytoje klientui, nurodytą PVM, motyvuojant tuo, kad šis tiekėjas neištaisė klaidingos sąskaitos faktūros, nors kai šis administratorius galutinai atsisakė jo klientui suteikti teisę atskaityti šį PVM, o šio galutinio atsisakymo pasekmė yra ta, kad nacionalinėje teisėje numatyta ištaisymo procedūra daugiau netaikoma (39 punktas).

PVM neutralumo principu prirėikus apmokestinamasis asmuo gali remtis ginčydamas šį principą pažeidžiančią nacionalinės teisės nuostatą ar jos taikymą. Tokiomis aplinkybėmis, kaip matyti iš šio sprendimo 35 punkto, PVM neutralumo principu, apibrėžtu teismo praktikoje, susijusioje su Direktyvos 2006/112 203 straipsniu, konkrečiai valstybei nustačius besąlyginę ir pakankamai tikslią sąlygą, galima remtis ginčijant nacionalinę nuostatą, kuria šio principo nepaisoma (40 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

Pridėtinės vertės mokesčio neutralumo principą, kuris apibrėžiamas teismo praktikoje, susijusioje su 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 203 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama mokesčių administratoriui, remiantis nacionaline nuostata, skirta perkelti šį straipsnį, atsisakyti neapmokestinamo tiekimo tiekėjui grąžinti klaidingai sąskaitoje faktūroje, išrašytoje klientui, nurodytą pridėtinės vertės mokesčių, motyvuojant tuo, kad šis tiekėjas neištaisė klaidingos sąskaitos faktūros, nors kai šis administratorius galutinai atsisakė jo klientui suteikti teisę atskaityti šį pridėtinės vertės mokesčių, o šio galutinio atsisakymo pasekmė yra ta, kad nacionalinėje teisėje numatyta ištaisymo procedūra daugiau netaikoma.

Pridėtinės vertės mokesčio neutralumo principu, apibrėžtu teismo praktikoje, susijusioje su Direktyvos 2006/112 203 straipsniu, gali remtis apmokestinamasis asmuo ginčydamas nacionalinės teisės nuostatą, pagal kurią klaidingai nurodyto sąskaitoje faktūroje pridėtinės vertės mokesčio grąžinimas priklauso nuo klaidingos sąskaitos faktūros ištaisymo, nors kai buvo galutinai atsisakyta suteikti teisę atskaityti šį pridėtinės vertės mokesčių, o šio galutinio atsisakymo pasekmė yra ta, kad nacionalinėje teisėje numatyta ištaisymo procedūra daugiau netaikoma.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62012CJ0138:LT:HTML>

MUITINĖS VEIKLA

2013 m. kovo 7 d. prejudicinis sprendimas byloje *Gábor Fekete prieš Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-dunántúli Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága* (C-182/12)

Terminai: Bendrijos muitinės kodeksas⁴ – 137 straipsnis – Įgyvendinimo reglamentas⁵ – 561 straipsnio 2 dalis – Visiško atleidimo nuo importo muitų sąlygos – Automobilio, kurio savininkas įsikūręs trečiojoje šalyje, įvežimas į valstybę narę – Automobilio naudojimas asmeniniais tikslais pagal jo savininko įgaliojimą, numatytą kitur nei su naudotoju sudarytoje darbo sutartyje – Neatleidimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 10.7. Kiti muitinės sankcionuoti veiksmai – 10.10. Kitos su muitinės veikla susijusios bylos.

⁴ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą

⁵ 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp G. Fekete ir mokesčių administratoriaus dėl Bisau Gvinėjos Respublikoje įregistruoto lengvojo automobilio, kurį G. Fekete įvežė į Europos Sąjungos teritoriją ir kuriuo asmeniniams tikslams naudojosi Vengrijoje, muitinio statuso nustatymo.

Byloje nustatyta, kad dvigubą Vengrijos ir Bisau Gvinėjos pilietybę turintis ir Vengrijoje gyvenantis G. Fekete buvo Bisau Gvinėjoje įsteigto *Együtt Afrikáért Alapítvány* (Susivieniję už Afriką) fondo steigėjas ir valdybos pirmininkas. Šiam fondui nuosavybės teise priklauso automobilis, kurį jis į Sąjungos teritoriją įvežė nepateikęs muitinės deklaracijos pagal laikinojo įvežimo procedūrą; ją taikant visiškai nemokami importo muitai. Sąjungos muitų teritorijoje G. Fekete naudojo šį automobilį asmeniniams tikslams. 2011 m. balandžio 13 d. šis asmuo buvo sustabdytas Vengrijos policijos ir kadangi jis negalėjo pagrįsti automobilio muitinio statuso, 2011 m. balandžio 14 d. muitinės institucija savo iniciatyva pradėjo šiuo tikslu procedūrą. Per šią procedūrą G. Fekete pateikė vengrų kalba atspausdintą dokumentą, kuriame nurodyta 2008 m. rugsėjo 1 d. data ir pagal kurį jis yra įgaliojamas naudoti ir vairuoti aptariamą automobilį. Tačiau 2011 m. gegužės 18 d. sprendimu mokesčių administratorius konstatavo, kad dėl laikinojo minėto automobilio įvežimo buvo pažeistas Sąjungos teisės taisyklės, nes G. Fekete neturėjo darbo sutarties, kurioje būtų numatytas automobilio naudojimas asmeniniams tikslams, kaip tai suprantama pagal Įgyvendinimo reglamento 561 straipsnio 2 dalį. Todėl šis viešojo administravimo subjektas nusprendė, kad pagal Muitinės kodekso 202 straipsnį už šį automobilį susidarė skola muitinei ir nurodė sumokėti muitus ir importo pridėtinės vertės mokesčių.

Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Įgyvendinimo reglamento 561 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuo importo muitų už Sąjungos muitų teritorijoje įsikūrusio asmens asmeniniais tikslais naudojamą transporto priemonę gali būti visiškai atleidžiama tik jeigu šis naudojimas asmeniniais tikslais buvo numatytas šio asmens ir ne šioje teritorijoje įsikūrusio automobilio savininko sudarytoje darbo sutartyje, ar, atvirkščiai, kad nuo importo muitų taip pat gali būti atleidžiama, jeigu asmuo, nepaisant to, ar susijęs darbo santykiais, kitaip įgaliotas automobilio savininko jį naudoti asmeniniais tikslais (17 punktas).

Dėl į Europos Sąjungos muitų teritoriją įvežtos transporto priemonės neapmokestinimo importo mokesčiais sąlygų, kai ją asmeniniais tikslais naudoja ne Sąjungos valstybėje narėje įsteigto transporto priemonės savininko įdarbintas fizinis asmuo

Šiuo klausimu Teisingumo teismas pažymėjo, jog Įgyvendinimo reglamento 561 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad visiškas atleidimas nuo importo muitų suteikiamas tais atvejais, kai transporto priemonės komerciniams arba asmeniniams tikslams naudoja fizinis asmuo, įsikūręs Sąjungos muitų teritorijoje (20 punktas). Pagrindinėje byloje buvo aišku, kad aptariamasis automobilis naudojamas vien asmeniniais tikslais (21 punktas).

Iš Įgyvendinimo reglamento 561 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos formuluotės matyti, kad pagal šią nuostatą visiškas atleidimas nuo importo muitų siejamas su sąlyga, kad šis fizinis asmuo būtų įdarbintas ne Sąjungos teritorijoje įsikūrusio transporto priemonės savininko arba kad jis būtų „kitaip įgaliotas“ minėtos transporto priemonės savininko. Tačiau tuo atveju, kai automobilis naudojamas asmeniniais tikslais, šio straipsnio antroje pastraipoje pažymėta, kad asmeninis naudojimas privalo būti numatytas darbo sutartyje (22 punktas). Tad, pasak Teisingumo Teismo, šias dvi pastraipas aiškinant kartu matyti, kad nors siekdamas gauti visišką atleidimą nuo importo muitų pagal Įgyvendinimo reglamento 561 straipsnio 2 dalį asmuo, aišku, gali būti „kitaip įgaliotas transporto priemonės savininko“ naudotis automobiliu komerciniais tikslais, tai netaikytina naudojimosi asmeniniais tikslais atveju, kuris įmanomas tik esant darbo santykiams ir turi būti būtinai numatytas darbo sutartyje (23 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendė:

1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 2454/93, išdėstančio Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas, iš dalies pakeisto 2001 m. gegužės 4 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 993/2001, 561 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuo importo muitų už Sąjungos muitų teritorijoje įsikūrusio asmens asmeniniais tikslais naudojamą transporto priemonę gali būti visiškai atleidžiama tik jeigu šis naudojimas asmeniniais tikslais buvo numatytas šio asmens ir ne šioje teritorijoje įsikūrusio automobilio savininko sudarytoje darbo sutartyje, ar, atvirkščiai, kad nuo importo muitų taip pat gali būti atleidžiama, jeigu asmuo, nepaisant to, ar susijęs darbo santykiais, kitaip įgaliotas automobilio savininko jį naudoti asmeniniais tikslais.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62012CJ0182:LT:HTML>

ŽEMĖS ŪKIS**2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Blanka Soukupová* prieš *Ministerstvo zemědělství*
(C-401/11)**

Terminai: Žemės ūkis – EŽŪOGF – Reglamentas (EB) Nr. 1257/1999⁶ – Parama kaimo plėtrai – Ankstyvo išėjimo į pensiją parama – Ne jaunesnis kaip 55 metų perduodantis asmuo, perdavimo momentu dar nesulaukęs įprasto pensinio amžiaus – Sąvoka „įprastas pensinis amžius“ – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose nustatytas skirtingas pensinis amžius atsižvelgiant į lytį, o moterims pagal užaugintų vaikų skaičių – Bendrieji vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 33.4. Kitos bylos, susijusios su nacionalinių, ES ir užsienio institucijų finansine parama.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp ūkininkės B. Soukupová ir Žemės ūkio ministerijos dėl to, kad ši ministerija atmetė ieškovės pareiškimą dalyvauti paramos suteikimo ūkininkams, anksčiau baigusiems ūkininkauti, programoje.

Nustatyta, kad 1947 m. sausio 24 d. gimusi ūkininkė B. Soukupová užaugino du vaikus, todėl pagal nacionalinę teisę ji 2004 m. gegužės 24 d. sulaukė amžiaus, kai atsirado teisė gauti senatvės pensiją. 2006 m. spalio 3 d. ūkininkė pateikė pareiškimą Nacionaliniam intervencijos į žemės ūkį fondui dėl dalyvavimo paramos suteikimo ūkininkams, anksčiau baigusiems ūkininkauti, programoje. Tačiau šis pareiškimas buvo atmestas motyvuojant tuo, kad šio pareiškimo pateikimo dieną B. Soukupová buvo sulaukusi amžiaus, būtino teisei į senatvės pensiją įgyti.

Ginčui dėl tokio viešojo administravimo subjekto sprendimo pasiekus apeliacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą klausimu, ar su Sąjungos teise ir jos bendraisiais vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principais suderinama tai, kad taikant atitinkamos valstybės narės nacionalinės pensijų sistemos nuostatas dėl amžiaus, būtino teisei į senatvės pensiją įgyti, „įprastas pensinis amžius“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1257/1999 11 straipsnio 1

⁶ 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies keičiančio bei panaikinančio tam tikrus reglamentus.

dalies antrą įtrauką, nustatomas skirtingai, atsižvelgiant į pareiškėjo, prašančio anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų paramos, lytį, o moteriškos lyties pareiškėjų atveju – į suinteresuotosios užaugintų vaikų skaičių (22 punktas).

Dėl vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų pažeidimo skiriant anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų paramą, kai į šią paramą pretenduojančiam ūkininkui senatvės pensija dėl lyties skiriama anksčiau nei kitos lyties ūkininkams

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas visų pirma atkreipė dėmesį į tai, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 1257/1999 10 straipsnio 1 dalies, anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų paramos mechanizmo tikslas – be kita ko, suteikti pajamų pagyvenusiems ūkininkams, kurie nusprendžia baigti ūkininkauti, ir skatinti jų pakeitimą ūkininkais, kurie prireikus gali padidinti veikiančių žemės ūkio valdų ekonominį gyvybingumą. Pastarasis tikslas taip pat nurodytas šio reglamento 23 konstatuojamojoje dalyje (23 punktas). Iš to matyti, kad ši ankstyvo išėjimo į pensiją parama yra ekonominė paskata, kuria siekiama paskatinti pagyvenusius ūkininkus galutinai baigti ūkininkauti anksčiau, nei jie tai darytų įprastomis sąlygomis, ir taip palengvinti struktūrinius žemės ūkio sektoriaus pakeitimus, siekiant labiau užtikrinti žemės ūkio valdų gyvybingumą (24 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad Reglamente Nr. 1257/1999 numatyta anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų parama yra Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) finansuojama bendros žemės ūkio politikos priemonė, skirta žemės ūkio valdų gyvybingumui užtikrinti, o socialinio draudimo išmoka (25 punktas). Tačiau nors šiomis sąlygomis „įprasto pensinio amžiaus“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1257/1999 11 straipsnio 1 dalies antrą įtrauką, nustatymas, nesant suderinimo Sąjungos teisėje, priskiriamas valstybių narių kompetencijai, taikydamos šį reglamentą valstybės narės negali remtis nevienodu požiūriu, kurį pagal Direktyvos 79/7 7 straipsnio 1 dalį joms leidžiama išlaikyti nustatant pensinį amžių socialinės apsaugos srityje. Negali būti laikoma, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas suteikė teisę šioms valstybėms narėms, įgyvendinančioms šį reglamentą, priimti priemones, kurios pažeistų bendruosius Sąjungos teisės principus ir pagrindines teises, vien dėlto, kad jis pateikė nuorodą į nesuderintą sąvoką (26 punktas). Be to, reikia nurodyti, kad Reglamento Nr. 1257/1999 40 konstatuojamojoje dalyje rekomenduojama remti priemones, kuriomis siekiama panaikinti nelygybę ir skatinti lygias vyrų ir moterų galimybes. Šio reglamento 2 straipsnio vienuoliktoje įtraukoje taip pat numatyta, kad parama kaimo plėtrai gali būti susijusi su nelygybės panaikinimu ir lygių vyrų ir moterų galimybių skatinimu. Todėl iš šių nuostatų matyti, kad paramos, kuri suteikiama remiantis šiuo reglamentu, atžvilgiu svarbu užtikrinti vienodą požiūrį į moteris ir vyrus ir kartu uždrausti bet kokią diskriminaciją pagal lytį (27 punktas).

Pagrindinės bylos kontekste Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagyvenusių moteriškos ir vyriškos lyčių ūkininkų situacija yra panaši atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1257/1999 10 straipsnio 1 dalyje numatyta ankstyvo išėjimo į pensiją parama siekiamą tikslą paskatinti šiuos ūkininkus, nesvarbu, kokia jų lytis ir kiek vaikų jie užaugino, galutinai baigti anksčiau ūkininkauti, siekiant labiau užtikrinti žemės ūkio valdų gyvybingumą. Šie ūkininkai, tiek vyrai, tiek moterys, gali pretenduoti į tokią paramą, jeigu jie, kaip reikalaujama šio reglamento 11 straipsnio 1 dalyje, galutinai nutraukė bet koki komercinį ūkininkavimą, iki šio perdavimo ūkininkavo dešimt metų ir yra ne jaunesni kaip 55 metų, bet šio perdavimo metu dar nesulaukę įprasto pensinio amžiaus (30 punktas).

Šiomis sąlygomis, pasak Teisingumo Teismo, Sąjungos teisei ir jos bendriesiems vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principams prieštarautų tai, kad šios situacijos būtų vertinamos skirtingai dėl to, kad taikant atitinkamos valstybės narės nacionalinės sistemos nuostatas „įprastas pensinis amžius“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1257/1999 11 straipsnio 1 straipsnio antrą įtrauką, nustatomas skirtingai, t. y. pagal anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų paramos pareiškėjo lytį ir moteriškos lyties pareiškėjų atveju – pagal suinteresuotosios užaugintų vaikų skaičių (31 punktas). Šios teisės ir šių principų nesilaikoma, jeigu leidžiama objektyviai

nepagrįstai nevienodai vertinti šios ankstyvo išėjimo į pensiją paramos pareiškėjus, kurie dėl savo lyties ir (kai pareiškėjai yra moteriškos lyties) dėl užaugintų vaikų skaičiaus priklauso kategorijai ūkininkų, kurie šio amžiaus, nustatomo pagal nacionalinės sistemos nuostatas, sulaukia anksčiau nei kitai kategorijai priklausantys ūkininkai. Tokiu atveju antrajai kategorijai priklausantiems ūkininkams suteikiamas ilgesnis laikotarpis pateikti pareiškimą dėl paramos, todėl be objektyvaus pateisinimo jie turi privilegijų, palyginti su priklausančiais pirmajai kategorijai, kurių tokiems patiems pareiškimams taikomos griežtesnės šios paramos suteikimo sąlygos (32 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

Su Sąjungos teise ir jos bendraisiais vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principais nesuderinama tai, kad taikant atitinkamos valstybės narės nacionalinės pensijų sistemos nuostatas dėl amžiaus, būtino teisę į senatvės pensiją įgyti, „įprastas pensinis amžius“, kaip jis suprantamas pagal 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies keičiančio bei panaikinančio tam tikrus reglamentus 11 straipsnio 1 dalies antrą įtrauką, nustatomas skirtingai, atsižvelgiant į pareiškėjo, prašančio anksčiau į pensiją išėjusių ūkininkų paramos, lytį, o moteriškos lyties pareiškėjų atveju – į suinteresuotosios užaugintų vaikų skaičių.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0401:LT:HTML>

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

2013 m. kovo 21 d. prejudicinis sprendimas

**byloje *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége*
prieš *Oskar Shomodi*
(C-254/11)**

Terminai: Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Vietinis eismas per valstybių narių išorines sausumos sienas – Reglamentas (EB) Nr. 1931/2006 – Reglamentas (EB) Nr. 562/2006 – Maksimali buvimo trukmė – Skaičiavimo taisyklės.

Sasajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Ukrainos pilietis *O. Shomodi* yra vietinio eismo per sieną leidimo, suteikto taikant vietinio eismo per sieną režimą ir leidžiančio jam atvykti į Vengrijos pasienio teritoriją, turėtojas. 2010 m. vasario 2 d. jis atvyko į Záhonio pasienio postą. Vengrijos policija konstatavo, kad laikotarpiu nuo 2009 m. rugsėjo 3 d. iki 2010 m. vasario 2 d. atvykdamas beveik kiekvieną dieną kelioms valandoms jis Vengrijos teritorijoje praleido 105 dienas. Kadangi *O. Shomodi* Šengeno erdvėje išbuvo ilgiau kaip tris mėnesius per šešių mėnesių laikotarpį, *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége* 2010 m. vasario 2 d. sprendimu jam neleido atvykti į Vengrijos teritoriją remdamasis 2007 m. Įstatymo Nr. II 40 straipsnio 1 dalimi (16 punktas). Suinteresuotasis asmuo šį sprendimą apskundė Vengrijos teisminėms institucijoms (17 punktas).

Nagrinėdamas kilusį ginčą kasacine tvarka, *Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága* (Vengrijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad sprendimas jo nagrinėjamoje byloje priklauso nuo Reglamento Nr. 1931/2006 nuostatų išaiškinimo ir yra būtina sustabdyti bylos nagrinėjimą bei pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus (18 punktas).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, kaip teisingai aiškinti reikalavimą, kad kiekvienas „nepertraukiamas buvimas“, į kurį turi teisę vietinio eismo per sieną leidimo, suteikto taikant Reglamentą Nr. 1931/2006, turėtojas, nevirsytų trijų mėnesių, atsižvelgiant į trečiųjų šalių piliečių, kuriems pagal Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ir Reglamentą Nr. 562/2006 nereikia vizos, atveju numatytą ne ilgesnio kaip trijų mėnesių per šešių mėnesių laikotarpį buvimo reikalavimą (19 punktas). Šis klausimas buvo keliamas siekiant sužinoti, ar Reglamentą Nr. 1931/2006 reikia aiškinti atsižvelgiant į Šengeno *acquis*, ar, atvirkščiai, jį reikia aiškinti autonomiškai (20 punktas).

Dėl vietinio eismo per valstybių narių išorines sausumos sienas

Vengrijos ir Lenkijos vyriausybės buvo linkusios pritarti šios alternatyvos pirmajai daliai, kad Reglamentą Nr. 1931/2006 reikia aiškinti kaip Šengeno *acquis* sudėtinę dalį. Tokiu atveju pirmenybė, palyginti su kitomis nuostatomis, turėtų būti teikiama šiuose teisės aktuose įtvirtintai taisyklei, pagal kurią trečiųjų šalių piliečių, kurie atleisti nuo reikalavimo turėti vizas, trumpalaikio buvimo trukmė negali būti ilgesnė kaip trys mėnesiai per šešių mėnesių laikotarpį. Taigi vietinio eismo per sieną leidimo turėtojams, kurie Reglamentu Nr. 1931/2006 atleisti nuo reikalavimo turėti vizas, nebūtų daroma išimtis. Pritariantieji šiam teiginiui tvirtino, kad, nesant bendro leistinų vienas po kitos einančių atvykimų skaičiaus ribojimo, tokio leidimo turėtojai *de facto* naudojami potencialiai neribota teise, nes jiems pakanka trijų mėnesių laikotarpio pabaigoje palikti atitinkamos valstybės narės teritoriją ir kitą dieną į ją grįžti tam, kad pasinaudotų nauja trijų mėnesių buvimo teise (21 punktas).

Teisingumo Teismas tokiai šalių pozicijai nepritarė. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tokia pozicija neatitinka Reglamento Nr. 1931/2006 prasmės ir esmės (22 punktas). Šio reglamento 5 straipsnyje numatyta, kad būtent dvišaliuose susitarimuose nustatoma maksimali leistina „kiekvieno nepertraukiamo buvimo trukmė“, kuri neturi viršyti trijų mėnesių. Iš šios nuorodos, kaip ir iš jos formuluotės žodžių, matyti, kad aiškiai atskiriamas apribojimas laiko atžvilgiu vietinio eismo per sieną atveju nuo „Šengeno apribojimo“, kuris visiškai nesiejamas su nepertraukiamu buvimu. Tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 1931/2006 parengiamieji dokumentai, iš kurių matyti, kad nors Komisija iš pradžių siūlė numatyti tokią pačią maksimalią trijų mėnesių per šešių mėnesių laikotarpį trukmę, kaip įtvirtintoji Šengeno *acquis*, Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė taikyti specialų apribojimą, susietą su nepertraukiamu buvimu. Šiuo atžvilgiu aplinkybė, kad, kaip ir Šengeno *acquis*, pasirinkta trijų mėnesių riba, neleidžia paneigti jos specialaus pobūdžio, palyginti su trečiųjų šalių piliečių, kuriems nereikia vizos, bendra teise, nes iš jokios Reglamento Nr. 1931/2006 nuostatos nematyti, kad šie trys mėnesiai būtų skaičiuojami per tą patį šešių mėnesių laikotarpį (23 punktas).

Be to, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1931/2006 esmę, jį prireikus reikia aiškinti autonomiškai. Tiek jo tikslai, tiek nuostatos rodo Sąjungos teisės aktų leidėjo ketinimą vietiniam eismui per sieną numatyti Reglamento Nr. 562/2006 išimtis. Šiomis išimtimis <...> siekiama suteikti galimybę tam tikrų pasienio teritorijų gyventojams, atsižvelgiant į padėtį atitinkamoje vietovėje ir esamus bei istoriškai paveldėtus ypatumus, lengvai, t. y. be pernelyg didelių administracinių suvaržymų, dažnai ir reguliariai dėl teisėtų ekonominių, socialinių, kultūrinių ar šeiminių priežasčių kirsti išorines Sąjungos sausumos sienas (24 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad susirūpinimas, kurį Vengrijos ir Lenkijos vyriausybės išreiškė dėl tariamų neigiamų tokio aiškinimo pasekmių pasienio viešajai tvarkai, nepagrįstas, nes taip vietinio eismo per sieną leidimo turėtojui suteikta teisė nėra besąlygiška ir absoliuti. Iš tikrųjų tokio leidimo išdavimas siejamas su minimalaus gyvenimo šalyje laikotarpio sąlyga, kad kaimyninės šalies pasienio teritorijoje turi būti gyventa bent vienus metus, o dvišaliame susitarime gali būti numatytas ilgesnis laikotarpis. Beje, niekas nedraudžia, kad tokiam susitarime būtų numatyta maksimali nepertraukiamo buvimo trukmė, galinti būti trumpesnė nei Reglamente Nr. 1931/2006 numatyti trys mėnesiai, kurie tėra maksimali riba. Be to, sienos kirtimo palengvinimas, kaip matyti iš pačios šio reglamento 4 konstatuojamosios

dalis ir 9 straipsnio b punkto formuluotės, skirtas *bona fide* pasienio gyventojams, turintiems tinkamai pateisinamų teisėtų priežasčių dažnai kirsti išorinę sausumos sieną. Šiuo atžvilgiu kompetentingos valdžios institucijos turi diskreciją skirti Reglamento Nr. 1931/2006 7 straipsnyje minimas sankcijas tiems pasienio gyventojams, kurie nesąžiningai naudojami savo vietinio eismo per sieną leidimu ar juo piktnaudžiauja (25 punktas).

Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi dėl vietinio eismo per sieną leidimo turėtojo buvimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1931/2006 5 straipsnį, leistino pertraukimų dažnumo (27 punktas). Konkrečiai nacionalinis teismas klausė, ar nepertraukiamas buvimas, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1931/2006 5 straipsnį, gali būti laikomas pertrauktu, kai atvykstama ir išvykstama tą pačią dieną ar per dvi viena po kitos einančias dienas (18 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vietinio eismo per sieną leidimo, suteikto taikant vietinio eismo per sieną režimą, turėtojo buvimas turi būti laikomas nutrauktu iš karto, kai suinteresuotasis asmuo kerta sieną grįždamas į savo gyvenamosios vietos, nurodytos jam suteiktame leidime, valstybę, o tai, kiek kartų kiekvieną dieną buvo kertama siena, nėra svarbu (28 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1. 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1931/2006, nustatantis vietinio eismo per valstybių narių išorines sausumos sienas taisykles ir iš dalies keičiantis Šengeno konvencijos nuostatas, aiškintinas taip, kad vietinio eismo per sieną leidimo, išduoto taikant šiuo reglamentu nustatytą specialų vietinio eismo per sieną režimą, turėtojas turi turėti galimybę, nepažeidžiant šiame reglamente ir jį įgyvendinant trečiosios šalies, kurios pilietis jis yra, ir kaimyninės valstybės narės sudarytame dvišaliame susitarime numatytų apribojimų, pirma, laisvai judėti pasienio teritorijoje tris mėnesius, jeigu jo buvimas joje nebuvo pertrauktas, ir, antra, pasinaudoti nauja buvimo tris mėnesius teise po kiekvieno jo buvimo pertraukimo.

2. Reglamento Nr. 1931/2006 5 straipsnį reikia aiškinti taip, kad buvimą nutraukia, kaip numatyta šiame straipsnyje, sienos tarp pasienio valstybės narės ir trečiosios šalies, kurioje gyvena vietinio eismo per sieną leidimo turėtojas, kirtimas, nesvarbu, kaip dažnai, net jei kelis kartus per dieną, tai daroma, laikantis šiame leidime nustatytų sąlygų.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0254:LT:HTML>

2013 m. balandžio 16 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *Anton Las prieš PSA Antwerp NV* (C-202/11)

Terminai: Laisvas darbuotojų judėjimas – SESV 45 straipsnis⁷ – Olandiškai kalbančiame Belgijos Karalystės regione įsteigta įmonė – Pareiga darbo sutartis sudaryti olandų kalba – Tarpvalstybinio pobūdžio darbo sutartis – Apribojimas – Neproporcingumas.

⁷ SESV 45 straipsnis įtvirtina:

„1. Sąjungoje užtikrinama darbuotojų judėjimo laisvė.

2. Tokia judėjimo laisvė reiškia, kad įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo ir užimtumo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės.

3. Ji suteikia teisę, galimą riboti tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos sumetimais:

a) priimti faktiškai pateiktus pasiūlymus įsidarbinti;

b) šiuo tikslu laisvai judėti valstybių narių teritorijoje;

c) apsigyventi bet kurioje valstybėje narėje siekiant dirbti pagal tos valstybės piliečių įsidarbinimą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus;

d) laikantis Komisijos reglamentuose nustatytų sąlygų pasilikti gyventi valstybės narės teritorijoje pasibaigus darbo joje laikui.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 38. Kitos bylos, kylančios iš ginčų dėl teisės viešojo ar vidaus administravimo srityje

Teisingumo Teismas konstatavo:

Byloje nustatyta, kad Nyderlandų piliečio A. Las darbo sutartis su tarptautine įmone dėl darbo Belgijoje buvo sudaryta anglų kalba. Apie atleidimą iš darbo A. Las taip pat buvo pranešta anglų kalba surašytu laišku. Pagal darbo sutarties 8 straipsnį A. Las išmokėta trijų mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa ir papildoma šešių mėnesių darbo užmokesčio dydžio kompensacija. Vis dėlto A. Las pareikalavo sumokėti didesnes išmokas. Grįsdamas šį prašymą A. Las nurodė, jog pagal Nyderlandų teisinį reguliavimą, darbo sutartis turėtų būti sudaryta olandų kalba. Pažeidus reikalavimą dėl kalbos vartojimo, turi būti taikoma sankcija – darbo sutarties nuostatos turi būti pripažintos niekinėmis. Kitaip tariant, šalys nebuvo saistomos darbo sutarties 8 straipsnio nuostatų ir A. Las turėjo teisę reikalauti iš buvusio darbdavio didesnių išmokų. Šalims nepasiekus susitarimo, ginčas buvo nagrinėjamas nacionaliniuose teismuose (9–15 punktai).

Pateikdamas klausimą nacionalinis teismas iš esmės norėjo sužinoti, ar SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiamas valstybės narės federacijos subjekto, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, teisės aktas, kuriuo visi darbdaviai, turintys pagrindinę verslo vietą šio federacijos subjekto teritorijoje, įpareigojami tarpvalstybinio pobūdžio darbo sutartis sudaryti tik oficialiaja šio subjekto kalba, nes priešingu atveju teismas savo iniciatyva galėtų pripažinti šias sutartis niekinėmis (16 punktas).

Dėl reikalavimo darbo sutartis sudaryti nacionaline kalba proporcingumo

Pirmiausia Teisingumo Teismas pažymėjo, jog akivaizdu, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamai sutarčiai taikomas SESV 45 straipsnis, nes ją sudarė Nyderlanduose gyvenantis Nyderlandų pilietis ir Belgijos Karalystėje buveinę turinti įmonė (17 punktas). Be to, priešingai, nei teigia ieškovas pagrindinėje byloje, SESV 45 straipsniu gali remtis ne tik darbuotojai, bet ir jų darbdaviai. Iš tiesų tam, kad darbuotojų teisė būti įdarbintiems ir dirbti nepatiriant diskriminacijos būtų veiksminga ir naudinga, darbdaviai turi turėti teisę juos įdarbinti laikydamiesi laisvą darbuotojų judėjimą reglamentuojančių teisės normų (18 punktas).

Dėl apribojimo buvimo Teisingumo Teismas priminė, jog visos SESV nuostatos laisvo asmenų judėjimo srityje skirtos valstybių narių piliečių visų rūšių profesinės veiklos vykdymui Sąjungos teritorijoje palengvinti ir jos draudžia priemonės, dėl kurių šie piliečiai galėtų patekti į nepalankią padėtį, kai jie kitos valstybės narės teritorijoje nori užsiimti ekonomine veikla (19 punktas). Taigi šiomis nuostatomis ir pirmiausia SESV 45 straipsniu draudžiama bet kokia priemonė, kuri, nors ir taikoma nediskriminuojant dėl pilietybės, gali kliudyti Sąjungos piliečiams pasinaudoti Sutartimi garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis arba dėl kurios naudojimas jomis gali tapti mažiau patrauklus (20 punktas).

Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismui perduotos bylos medžiagos ir šalių per posėdį pateiktų paaiškinimų matyti, kad autentiška laikoma tik ta tarpvalstybinio pobūdžio darbo sutartis, kurią darbdaviai, turintys pagrindinę verslo vietą Belgijos Karalystės olandiškai kalbančiame regione, sudaro olandų kalba (21 punktas). Tačiau toks teisės aktas gali turėti atgrasomąjį poveikį kitų valstybių narių darbuotojams ir darbdaviams, kurie nekalba olandiškai, todėl laikytinas laisvo darbuotojų judėjimo apribojimu (22 punktas).

Kalbėdamas apie tokio apribojimo pateisinimą, Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionalinės priemonės, galinčios apriboti galimybę naudotis Sutarties garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis ar naudojimąsi jomis padaryti mažiau

4. Šio straipsnio nuostatos netaikomos darbui valstybės tarnyboje.“

patrauklų, gali būti leistinos, jeigu jomis siekiama bendrojo intereso tikslo, jos yra tinkamos šiam tikslui pasiekti ir neviršija to, kas reikalinga jam pasiekti (23 punktas). Šiuo klausimu Belgijos vyriausybė nurodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamu teisės aktu siekiama trijų tikslų: pirma, apginti ir skatinti vienos iš šios valstybės oficialiųjų kalbų vartojimą; antra, užtikrinti darbuotojų apsaugą leidžiant jiems susipažinti su socialiniais santykiais susijusiais dokumentais gimtąja kalba ir veiksmingai pasinaudoti darbuotojams atstovaujančių institucijų bei administracinės valdžios ir teisminių institucijų, kurios turi susipažinti su šiais dokumentais, apsauga; galiausiai užtikrinti veiksmingą Darbo inspekcijos kontrolę ir priežiūrą (24 punktas).

Kalbant apie pirmą Belgijos vyriausybės nurodytą tikslą, pažymėta, kad Sajungos teisės nuostatos nedraudžia politikos, kuria siekiama apginti ir skatinti vienos iš oficialiųjų valstybės narės kalbų vartojimą (šiuo klausimu žr. 1989 m. lapkričio 28 d. sprendimo *Groener*, C-379/87, Rink. p. 3967, 19 punktą ir 2011 m. gegužės 12 d. sprendimo *Runevič-Vardyn ir Wardyn*, C-391/09, Rink. p. I-3787, 85 punktą) (25 punktas). Pagal ESS 3 straipsnio 3 dalies ketvirtą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 22 straipsnį Sąjunga gerbia turtingą savo kultūros ir kalbų įvairovę. Remiantis ESS 4 straipsnio 2 dalimi Sąjunga taip pat gerbia savo valstybių narių nacionalinį savitumą, kurio dalis yra jų oficialiosios kalbos ar tų kalbų apsauga (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Runevič-Vardyn ir Wardyn* 86 punktą, 26 punktas). Todėl siekis apginti ir skatinti olandų kalbos, kuri yra viena iš oficialiųjų Belgijos Karalystės kalbų, vartojimą yra teisėtas interesas, kuriuo iš esmės galima pateisinti SESV 45 straipsniu įtvirtintų pareigų apribojimą (27 punktas).

Dėl antro ir trečio Belgijos vyriausybės nurodytų tikslų, pagrįstų atitinkamai darbuotojų socialine apsauga ir su ja susijusios administracinės kontrolės palengvinimu, Teisingumo Teismas jau buvo pripažinęs, kad jie priskirtini prie privalomų bendrojo intereso pagrindų, kuriais galima pateisinti Sutartimi pripažintų pagrindinių laisvių įgyvendinimo apribojimą (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-490/04, Rink. p. I-6095, 70 ir 71 punktus bei 2010 m. spalio 7 d. sprendimo *dos Santos Palhota ir kt.*, C-515/08, Rink. p. I-9133, 47 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką) (28 punktas).

Tačiau tam, kad atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turi būti proporcingas šiems tikslams (29 punktas). Šiuo atveju iš nagrinėjamo teisės akto matyti, kad dėl pareigos darbuotojo ir darbdavio, turinčio pagrindinę verslo vietą Belgijos Karalystės olandiškai kalbančiame regione, darbo sutartį sudaryti olandų kalba pažeidimo baudžiama teismui savo iniciatyva pripažįstant šią sutartį niekine, tačiau toks pripažinimas neturi pakenkti darbuotojui ir neturi panaikinti trečiųjų asmenų teisių (30 punktas). Tačiau tarpvalstybinio pobūdžio darbo sutarties šalys nebūtinai moka atitinkamos valstybės narės oficialiąją kalbą. Esant tokiai situacijai, kad šalys galėtų laisvai ir aiškiai susitarti, būtina joms suteikti galimybę sudaryti sutartį kita nei oficialiąja šios valstybės narės kalba (31 punktas). Be to, valstybės narės teisės aktas, kuriuo ne tik reikalaujama vartoti jos oficialiąją kalbą sudarant tarpvalstybinio pobūdžio darbo sutartis, bet taip pat leidžiama sudaryti autentišką sutartį visų susijusių šalių mokama kalba, mažiau ribotų darbuotojų judėjimo laisvę nei pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas ir kartu būtų tinkamas pasiekti pastaruoju aktu siekiamus tikslus (32 punktas). Remiantis tuo, kas išdėstyta, pripažinta, kad toks teisės aktas, kuris nagrinėjamas pagrindinėje byloje, viršija tai, kas tikrai būtina norint pasiekti šio sprendimo 24 punkte nurodytu tikslu, todėl jo negalima laikyti proporcingu (33 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiamas valstybės narės federacijos subjekto, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, teisės aktas, kuriuo visi darbdaviai, turintys pagrindinę verslo vietą šio federacijos subjekto teritorijoje, įpareigojami tarpvalstybinio pobūdžio darbo sutartis sudaryti tik oficialiąja šio federacijos subjekto kalba, nes priešingu atveju teismas savo iniciatyva galėtų pripažinti šias sutartis niekinėmis.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0202:LT:HTML>

SOCIALINĖ POLITIKA

2013 m. kovo 7 d. prejudicinis sprendimas byloje *Aldegonda van den Booren prieš Rijksdienst voor Pensioenen* (C-127/11)

Terminai: Darbuotojų migrantų socialinė apsauga – Reglamento (EEB) Nr. 1408/71⁸ 46a straipsnis – Nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės – Senatvės pensija – Valstybės narės pervestos sumos padidinimas – Pensija netekus maitintojo – Kitos valstybės narės pervestos sumos sumažinimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 6. Socialinė apsauga; 6.3. Bylos dėl valstybinio socialinio draudimo pensijų

Teisingumo Teismas konstatavo:

A. van den Booren, gyvenanti Maastrichte (Nyderlandai), yra *Josef Bartel*, kuris mirė 1982 m. kovo 1 d., tačiau iki to laiko, būtent laikotarpiu nuo 1951 m. iki 1961 m., dirbo Belgijoje kalnakasiu, našlė. Jai vienu metu yra mokamos Belgijos pensija netekus maitintojo ir Nyderlandų senatvės pensija. Pastaroji pensija buvo padidinta dėl to, kad 2002 m. pabaigoje Nyderlandų įstatymų leidėjas panaikino teisinę spragą, į kurią pateko tam tikros Nyderlanduose gyvenančios ištekėjusios moterys, kurių situacinis nebuvo apdraustas pagal Bendrąjį senatvės pensijų įstatymą, nes laikotarpiu nuo 1957 m. sausio 1 d. iki 1980 m. sausio 1 d. vykdė profesinę veiklą užsienyje. Šią pensiją padidinus, Belgijos kompetentingos institucijos nusprendė sumažinti jų mokamą pensiją ir paprašė sugrąžinti tam tikras permokėtas pensijos išmokas. Šį sprendimą *A van den Booren* ginčijo įstatymų nustatyta tvarka (10–18 punktai).

Šiomis aplinkybėmis Belgijos apeliacinės instancijos teismas *arbeidshof te Antwerpen* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus (19 punktas). Nacionalinis teismas iš esmės teiravosi, ar Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos, konkrečiau kalbant, jo 46a straipsnis, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiama taikyti valstybės narės teisės aktus, kuriuose nustatyta sąlyga, pagal kurią šioje valstybėje narėje gauta pensija netekus maitintojo sumažinama padidėjus pagal kitos valstybės narės teisės aktus gaunamai senatvės pensijai, ir jei atsakymas būtų neigiamas, ar pagal pirminę Sąjungos teisę, konkrečiau kalbant, ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 45–48 straipsniais, draudžiama taikyti tokią nacionalinę taisyklę (27 punktas).

Dėl išmokų sumažinimo dėl to, kad asmuo gauna padidintą išmoką kitoje valstybėje narėje

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, nacionalinė taisyklė turi būti laikoma nuostata dėl išmokų sumažinimo, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1408/71, jei pritaikius joje numatytą apskaičiavimo metodą pensijos, kurios atitinkamas asmuo gali reikalauti, dydis sumažinamas dėl to, kad jis gauna išmoką kitoje valstybėje narėje (28 punktas). Šiuo klausimu iš Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio 2 dalies matyti, kad valstybės narės teisės aktuose numatytos nuostatos dėl išmokų sumažinimo, jeigu šiame reglamente nenustatyta kitaip, taikomos asmenims, gaunantiems išmokas šioje valstybėje narėje, jeigu jie gali gauti kitas socialines išmokas, net ir tada kai teisė gauti šias išmokas įgyta pagal kitos valstybės narės teisės aktus (29 punktas).

⁸ 1971 m. birželio 14 d. Tarybos Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje

Reglamento Nr. 1408/71 46b straipsnio 1 dalyje nustatyta išimtis iš jo 12 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto principo; joje nustatyta, kad sutapus tos pačios rūšies išmokoms nacionalinės teisės aktuose nustatytos nuostatos dėl išmokų sumažinimo netaikomos išmokai, kuri apskaičiuojama pagal to paties reglamento 46 straipsnio 2 dalį (30 punktas). Šiuo klausimu pagal nusistovėjusią teismo praktiką socialinės apsaugos išmokos turi būti laikomos tos pačios rūšies išmokomis, kaip tai suprantama pagal 12 straipsnio 2 dalį, jeigu jų objektas ir tikslas bei apskaičiavimo bazė ir skyrimo sąlygos yra identiški (31 punktas). Reglamento Nr. 1408/71 46a straipsnio 1 dalyje patikslinama, kad tos pačios rūšies išmokų sutapimas turi tokią reikšmę: invalidumo, senatvės išmokų ir išmokų išlaikytiniams, „apskaičiuotų arba išmokamų pagal to paties asmens įgytus draudimo ir (arba) gyvenimo laikotarpius“, visiškas sutapimas. Pagal Reglamento Nr. 1408/71 46a straipsnio 2 dalį skirtingų rūšių išmokų sutapimas reiškia visišką sutapimą išmokų, kurios negali būti laikomos tos pačios rūšies išmokomis, kaip nurodyta 1 dalyje (32 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jei paaiškėja, kad, atsižvelgus į Teisingumo Teismui pateiktas rašytines pastabas, A. van den Booren gauta Belgijos pensija netekus maitintojo buvo apskaičiuota remiantis jos mirusio sutuoktinio profesine karjera, o Nyderlandų senatvės pensija jai mokama asmeniškai, šios dvi išmokos negali būti laikomos tos pačios rūšies išmokomis, patenkančiomis į Reglamento Nr. 1408/71 46b straipsnio 1 dalyje numatytos išimties taikymo sritį (33 punktas). Taigi Reglamentas Nr. 1408/71 nedraudžia taikyti tokios nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės, kaip antai nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, jeigu laikomasi Reglamente Nr. 1408/71 nustatytų apribojimų (34 punktas). Šiuo klausimu Reglamente Nr. 1408/71, konkrečiai kalbant, jo 46a straipsnio 3 dalies d punkte, numatyta, kad tuo atveju, kai išmokų sutapimo vengimo taisyklė taikoma tik pagal vienos valstybės narės teisės aktus, nes suinteresuotasis asmuo gauna tokios pačios arba kitokios rūšies išmoką, kuri turi būti sumokėta pagal kitos valstybės narės teisės aktus, pagal pirmos valstybės narės teisės aktus privaloma mokėti išmoka gali būti sumažinta tik išmokų, kurios turi būti sumokėtos pagal kitos valstybės narės teisės aktus, dydžiu (35 punktas). Taigi, taikant šią taisyklę, suinteresuotojo asmens Belgijos pensija netekus maitintojo gali būti sumažinta tik Nyderlandų pensijos dydžio suma (36 punktas). Šiomis aplinkybėmis šiuo klausimu darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1408/71 46a straipsniu nedraudžiama taikyti valstybės narės teisės aktų, kuriuose įtvirtinta sąlyga, pagal kurią šioje valstybėje gaunama pensija netekus maitintojo sumažinama padidėjus kitoje valstybėje narėje gaunamai senatvės pensijai, jeigu laikomasi šio 46a straipsnio 3 dalies d punkte nustatytų sąlygų (37 punktas).

Tačiau Teisingumo Teismas pabrėžė, kad toks pateiktas Reglamento Nr. 1408/71 išaiškinimas turi būti interpretuojamas atsižvelgiant į galimą pirminės teisės nuostatų taikymą. Iš tiesų tai, kad tam tikra nacionalinė priemonė gali atitikti antrinės teisės akto, šiuo atveju – Reglamento Nr. 1408/71, nuostatą, nebūtinai reiškia, jog ši priemonė nevertintina pagal Sutarties nuostatas (38 punktas). Būtent šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar jam pateiktoje byloje yra tokia teisės laisvai judėti kliūtis, kaip nustatė Teisingumo Teismas minėtuose sprendimuose *van Munster* ir *Engelbrecht* [1994 m. spalio 5 d. sprendimas *van Munster*, C-165/91, Rink. p. I-4661 ir 2000 m. rugsėjo 26 d. sprendimas *Engelbrecht*, C-262/97, Rink. p. I-7321] (39 punktas).

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė, kad minėtuose sprendimuose *van Munster* ir *Engelbrecht* buvo nagrinėjami atvejai, kai vieno iš sutuoktinių gaunama Belgijos pensija buvo mažinama, užuot bendro namų ūkio vieneto mokesčių tarifo taikius individualų mokesčių tarifą, skiriant pensiją arba išmoką už kitą sutuoktinį, o ne, kaip yra šioje pagrindinėje byloje, kai sutampa Belgijos pensija netekus maitintojo ir Nyderlandų senatvės pensija (40 punktas). Todėl šiuose sprendimuose rastas sprendimas negali būti pritaikytas tokiai situacijai, kuri yra susiklosčiusi pagrindinėje byloje (41 punktas).

Be to, nors tiesa, kad, nesant suderinimo Europos Sąjungos lygmeniu, socialinės apsaugos sistemos išmokų suteikimo sąlygos turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės teisės aktuose, vis dėlto naudodamasi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Sąjungos

teisės (42 punktas). Šiuo klausimu, kiek tai susiję su pirminės teisės nuostatomis, kuriomis rėmėsi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismas priminė, kad SESV 45 straipsniu įgyvendinamas pagrindinis principas, pagal kurį Sąjungos veiksmams pirmiausia skiriami panaikinti laisvo asmenų judėjimo tarp valstybių narių kliūtis (43 punktas). Taigi ES teisė draudžia bet kokią nacionalinę priemonę, kuri, nors taikoma nediskriminuojant dėl pilietybės, gali kliudyti Sąjungos piliečiams pasinaudoti Sutartimi garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis arba dėl kurios naudojimas gali tapti mažiau patrauklus (44 punktas). Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tokios nacionalinės priemonės galimos tik jeigu jomis siekiama bendrojo intereso tikslo, jos yra tinkamos šiam tikslui pasiekti ir neviršija to, kas reikalinga pasiekti minėtą tikslą (45 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti nagrinėjamos nacionalinės nuostatos atitiktį Sąjungos teisės reikalavimams, patikrindamas, ar dėl Belgijos išmokų sutapimo vengimo taisyklės, kuri neabejotinai vienodai taikoma Belgijos ir kitų valstybių narių piliečiams, suinteresuotajam asmeniui faktiškai nesukuriama nepalanki situacija, palyginti su ta, kurioje yra asmuo, kurio situacijai nėra būdingas joks tarpvalstybinis elementas, ir jei šioje byloje toks neigiamas veiksnys būtų konstatuotas, ar nagrinėjama nacionalinė taisyklė pateisinama objektyviais ir proporcingais nacionaline teise teisėtai siekiamam tikslui pagrindais (46 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, kuris buvo iš dalies pakeistas ir atnaujintas 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, su pakeitimais, padarytais 2001 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1386/2001, 46a straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis nedraudžia taikyti valstybės narės nuostatos, kurioje įtvirtinta sąlyga, pagal kurią šioje valstybėje gaunama pensija netekus maitintojo sumažinama padidėjus kitoje valstybėje narėje gaunamai senatvės pensijai, jeigu laikomasi šio 46a straipsnio 3 dalies d punkte nustatytų sąlygų.

SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis taip pat nedraudžia taikyti tokios nacionalinės nuostatos, jeigu ja suinteresuotajam asmeniui nesukuriama nepalanki situacija, palyginti su ta, kurioje yra asmuo, kurio situacijai nėra būdingas joks tarpvalstybinis elementas, arba nagrinėjama nacionalinė nuostata pateisinama objektyviais ir proporcingais nacionaline teise teisėtai siekiamam tikslui pagrindais, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0127:LT:HTML>

2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose

***HK Danmark, veikianti Jette Ring vardu, prieš Dansk almennyttigt Boligselskab (C-335/11) ir
HK Danmark, veikianti Lone Skouboe Werge vardu, prieš Dansk Arbejdsgiverforening,
veikiančią likviduojamos Pro Display A/S vardu (C-337/11)***

Terminai: Socialinė politika – Jungtinių Tautų Neigaliųjų teisių konvencija – Direktyva 2000/78/EB⁹ – Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje – 1, 2, ir 5 straipsniai – Nevienodas požiūris dėl negalios – Atleidimas iš darbo – Negalios egzistavimas – Darbuotojo

⁹ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos Direktyva 2000/78/EB nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus

nebuvimas darbe dėl negalios – Pareiga sudaryti sąlygas – Darbas ne visą darbo dieną – Įspėjimo apie atleidimą termino trukmė.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 6. Socialinė apsauga

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus 1, 2 ir 5 straipsnių išaiškinimu. Šie prašymai pateikti nagrinėjant du ginčus: pirma, tarp HK Danmark (toliau – ir HK), veikiančios J. Ring vardu, ir Dansk almennyttigt Boligselskap (toliau – ir DAB) ir, antra, tarp HK, veikiančios L. Skouboe Werge vardu, ir Dansk Arbejdsgiverforening, veikiančios likviduojamos Pro Display A/S (toliau – Pro Display) vardu, dėl J. Ring ir L. Skouboe Werge atleidimo iš darbo teisėtumo (1–2 punktas).

HK, profesinė sąjunga, veikianti dviejų ieškovių pagrindinėse bylose vardu ir jų naudai, kreipėsi į Søg og Handelsretten su ieškiniu, kuriuo siekiama, kad jų darbdaviai atlygintų žalą, remiantis Nediskriminavimo įstatymu. HK teigė, kad šios dvi darbuotojos yra neįgalios ir kad atitinkami darbdaviai joms turėjo pasiūlyti sutrumpinti darbo laiką, nes Direktyvos 2000/78 5 straipsnio 2 dalyje numatyta pareiga sudaryti tinkamas sąlygas. HK taip pat teigė, kad šioms dviem darbuotojoms negalima taikyti Įstatymo dėl darbdavių ir samdomų darbuotojų teisių santykių (toliau – ir FL) 5 straipsnio 2 dalies, nes jų nebuvimas darbe dėl ligos susijęs su jų negalia (23 punktas). FL 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad esant individualiems darbo santykiams rašytiniu susitarimu galima numatyti, kad darbuotoją galima atleisti taikant vieno mėnesio įspėjimo terminą, kuris baigiasi paskutinę mėnesio dieną, jeigu darbuotojas gavo atlyginimą ligos laikotarpiu, kurių bendra trukmė per nepertraukiamą 12 mėnesių laikotarpį yra 120 dienų. Įspėjimas galioja, jei pateikiamas iš karto suėjus 120 ligos dienų ir kol darbuotojas dar serga, tačiau įspėjimo galiojimui neturi įtakos tai, kad darbuotojas grįžta į darbą po to, kai įspėjimas apie atleidimą jau pateiktas (13 punktas). Šiomis aplinkybėmis Søg og Handelsretten nusprendė atidėti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus (26 punktas).

Dėl sąvokos „negalia“ aiškinimo

Pateikdamas pirmąjį ir antrąjį klausimus, kuriuos reikėjo nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvoje 2000/78 vartojamą sąvoką „negalia“ reikia aiškinti taip, kad ji apima sveikatos būklę, kai asmuo dėl fizinių, psichinių ar psichologinių pažeidimų negali arba tik ribotai gali dirbti savo darbą laikotarpiu, kuris, tikėtina, bus ilgas arba nuolatinis. Be to, jis klausė, ar šią sąvoką reikia aiškinti taip, kad ji gali būti taikoma būklei, kurią sukėlė mediciniškai diagnozuota nepagydoma liga, būklei, kurią sukėlė mediciniškai diagnozuota pagydoma liga, ir kad sprendžiant, ar asmens sveikatos būklei gali būti taikoma ši sąvoka, didelę reikšmę turi priemonių, kurių privalo imtis darbdavys, pobūdis (35 punktas).

Visų pirma Teisingumo Teismas priminė, kad iš Direktyvos 2000/78 1 straipsnio matyti, jog šios direktyvos tikslas yra nustatyti kovos su diskriminacija dėl vieno iš šiame straipsnyje nurodytų pagrindų, tarp kurių yra negalia, bendrus pagrindus, kiek tai susiję su užimtumu ir profesine sritimi (žr. Sprendimo *Chacón Navas* (C-13/05, Rink. p. I-6467) 41 punktą). Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies c punktą, neviršijant Sąjungai suteiktų įgaliojimų, ji taikoma visiems asmenims, be kita ko, kiek tai susiję su atleidimo iš darbo sąlygomis (35 punktas). Be to, pačioje Direktyvoje 2000/78 sąvokos „negalia“ apibrėžimo nėra. Taigi minėto Sprendimo *Chacón Navas* 43 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad ši sąvoka turi būti suprantama kaip apimanti apribojimą, kurį visų pirma lemia fiziniai, protiniai arba psichiniai sutrikimai ir kuris apunkina atitinkamo asmens dalyvavimą profesiniame gyvenime (36 punktas).

Savo ruožtu JTO konvencijos, kurią Europos Sąjunga ratifikavo 2009 m. lapkričio 26 d. sprendimu, t. y. po minėto Sprendimo *Chacón Navas* paskelbimo, preambulės e punkte nustatyta, kad „neįgalumo sąvoka yra vis dar plėtojama ir kad neįgalumas atsiranda dėl asmenų, turinčių sveikatos sutrikimų, ir požiūrio bei aplinkos sudaromų kliūčių sąveikos, trukdančios tokiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis“. Šios konvencijos 1 straipsnio antroje pastraipoje nustatyta, kad neįgalieji – tai „asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtėmis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis“ (37 punktas).

Atsižvelgęs į JTO konvencijos nuostatas, Teisingumo Teismas konstatavo, kad sąvoka „negalia“ turi būti suprantama kaip apimanti apribojimą, visų pirma lemiamą fizinių, protinių arba psichinių sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtėmis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų darbuotojų sąlygomis (38 punktas). Be to, iš JTO konvencijos 1 straipsnio antros pastraipos matyti, kad fiziniai, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimai turi būti „ilgalaikiai“ (39 punktas). Dar daugiau, neatrodo, kad Direktyva 2000/78/EB norima aprėpti tik negalią, kuri yra įgimta arba atsiradusi įvykus nelaimingam atsitikimui, ir neapimti atsiradusios dėl ligos. Pripažinimas, kad direktyva gali būti taikoma atsižvelgiant į negalios atsiradimo priežastį, prieštarautų pačiam šios direktyvos tikslui įgyvendinti vienodo požiūrio principą (40 punktas). Todėl konstatuota, kad jei dėl pagydomos ar nepagydomos ligos atsiranda apribojimas, visų pirma nulemtas fizinių, protinių arba psichinių sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtėmis gali trukdyti atitinkamam asmeniui visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų darbuotojų sąlygomis, ir jei šis apribojimas yra ilgalaikis, tokia liga gali patekti į sąvoką „negalia“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2000/78 (41 punktas). Liga, dėl kurios toks apribojimas neatsiranda, priešingai, nepatenka į sąvoką „negalia“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2000/78. Liga pati savaime negali būti laikoma pagrindu, priskirtinu prie tų, dėl kurių pagal Direktyvą 2000/78 draudžiama bet kokia diskriminacija (žr. minėto Sprendimo *Chacón Navas* 57 punktą) (42 punktas).

Aplinkybė, kad atitinkamas asmuo tik ribotai gali atlikti savo darbą, nekliudo šio asmens sveikatos būklei taikyti sąvokos „negalia“. Negalia nebūtinai reiškia visišką nedarbingumą ar negalėjimą dalyvauti profesiniame gyvenime (43 punktas). Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas konstatavo, kad sąvoka „negalia“ turi būti suprantama kaip susijusi su trukdymu vykdyti profesinę veiklą, o ne kaip negalėjimas vykdyti tokios veiklos. Taigi neįgalus asmuo, kuris gali dirbti, net jei ne visą darbo dieną, sveikatos būklei gali būti taikoma sąvoka „negalia“. Priešingas aiškinimas būtų nesuderinamas su Direktyvos 2000/78 tikslu, be kita ko, suteikti neįgaliam asmeniui galimybę įsidarbinti ir dirbti (44 punktas).

Be to, negalios pripažinimas nepriklauso nuo patalpų įrengimo priemonių, pavyzdžiui, specialių įrengimų, pobūdžio. Sąvoka „negalia“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2000/78, apibrėžiama pirmiau, negu nustatomos ir vertinamos reikiamos priemonės, nurodytos šios direktyvos 5 straipsnyje (45 punktas). Pagal Direktyvos 2000/78 16 konstatuojamąją dalį tokios priemonės yra skirtos neįgaliųjų poreikiams patenkinti. Taigi jos yra negalios sąvokos padarinys, o ne sudedamoji dalis. Be to, šios direktyvos 20 konstatuojamojoje dalyje numatytais priemonėmis suteikiama galimybė laikytis šios direktyvos 5 straipsnyje įtvirtintos pareigos, tačiau jos taikytinos tik negalios atveju (46 punktas).

Dėl pareigos sudaryti sąlygas dirbti ne visą darbo dieną

Pateikdamas trečiąją klausimą, nacionalinis teismas iš esmės norėjo sužinoti, ar Direktyvos 2000/78 5 straipsnį reikia aiškinti taip, kad darbo laiko sutrumpinimas gali būti viena iš šiame straipsnyje nurodytų priemonių (48 punktas). Kaip nustatyta šiame straipsnyje, darbdaviai turi imtis tinkamų priemonių, kad, be kita ko, neįgaliajam būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti ir kilti tarnyboje. Šiuo atžvilgiu minėtos direktyvos 20 konstatuojamojoje

dalyje pateiktas neišsamus tokių priemonių sąrašas, šios priemonės gali būti fizinio, organizacinio ir (arba) mokomojo pobūdžio (49 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nei Direktyvos 2000/78 5 straipsnyje, nei jos 20 konstatuojamojoje dalyje nepaminėtas darbo laiko sutrumpinimas. Tačiau reikia išaiškinti minėtoje konstatuojamojoje dalyje vartojamą sąvoką „darbo laiko modeliai“, siekiant nustatyti, ar darbo laiko pritaikymas gali patekti į šią sąvoką (50 punktas).

Iš Direktyvos 2000/78 20 konstatuojamosios dalies ar kurios kitos jos nuostatos nematyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas į sąvoką „darbo modelis“ siekė įtraukti tik minėtus elementus ir neįtraukti darbo laiko pritaikymo, ypač galimybės neįgaliesiems asmenims, kurie negali arba nebegali dirbti visą darbo dieną, dirbti ne visą darbo dieną (52 punktas). Pagal JTO konvencijos 2 straipsnio ketvirtą pastraipą „tinkamų sąlygų sudarymas“ yra „būtinai ir tinkami pakeitimai ir pritaikymas, dėl kurių nepatiriama neproporcinga ar nepagrįsta našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti neįgaliesiems galimybę kaip ir kitiems asmenims naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis ar galimybę užtikrinti šias teises ir laisves“. Iš to matyti, kad šioje nuostatoje sąvoka „tinkamų sąlygų sudarymas“ apibrėžiama plačiai (53 punktas). Pagal Direktyvą 2000/78 ši sąvoka turi būti suprantama kaip įvairių kliūčių, trukdančių neįgaliesiems visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų darbuotojų sąlygomis, pašalinimas (54 punktas). Kadangi, pirma, Direktyvos 2000/78 20 konstatuojamojoje dalyje ir JTO konvencijos 2 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytos ne tik materialios, bet ir organizacinės priemonės, ir, antra, terminas „darbo modeliai“ turi būti suprantamas kaip darbo atlikimo tempas ar greitis, negalima atmesti galimybės, kad darbo laiko sutrumpinimas gali būti viena iš šios direktyvos 5 straipsnyje nurodytų priemonių (55 punktas). Be to, Direktyvos 2000/78 20 konstatuojamojoje dalyje pateiktas reikiamų priemonių, skirtų darbo vietai neįgaliesiems paruošti, sąrašas nėra baigtinis, todėl darbo laiko sutrumpinimas, net jei nepatenka į sąvoką „darbo modeliai“, gali būti laikomas šios direktyvos 5 straipsnyje nurodyta priemone tais atvejais, kai darbo laiko sutrumpinimas leidžia darbuotojui toliau dirbti, ko ir siekiama šiuo straipsniu (56 punktas).

Tačiau Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvos 2000/78 17 konstatuojamąją dalį, nepažeidžiant išpareigojimo tinkamai pasirūpinti neįgaliaisiais, be kita ko, galbūt sutrumpinti jų darbo laiką, šia direktyva nereikalaujama įdarbinti, paaukštinti ar palikti darbo vietoje asmens, kuris yra nekompetentingas, nesugeba ir negali vykdyti būtiniausių konkrečių pareigų funkcijų (57 punktas). Pagal šios direktyvos 5 straipsnį priemonės, kurių gali reikalauti neįgalieji, turi būti tinkamos, t. y. jos neturi neproporcingai apsunkinti darbdavio (58 punktas).

Taigi pagrindinėse bylose nacionalinis teismas turi įvertinti, ar darbo laiko sutrumpinimas yra neproporcingai darbdavius apsunkinanti priemonė (59 punktas). Kaip matyti iš Direktyvos 2000/78 21 konstatuojamosios dalies, šiuo klausimu reikia visų pirma atsižvelgti į finansines ir kitas su tokia priemone susijusias sąnaudas, į įmonės dydį ir finansinius išteklius bei į galimybę gauti valstybės finansavimą ar kitos rūšies pagalbą (60 punktas).

Dėl teisės atleisti asmenį iš darbo, taikant sutrumpintą išpėjimo terminą, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo tai, kad darbdavys nesiėmė tinkamų priemonių įrengti tinkamas patalpas

Ketvirtojo klausimo b punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas norėjo sužinoti, ar Direktyvą 2000/78 reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią darbdavys turi teisę atleisti darbuotoją, taikydamas sutrumpintą išpėjimo terminą, jeigu atlyginimas neįgaliam darbuotojui buvo mokamas ligos laikotarpiais, kurių bendra trukmė per nepertraukiamą 12 mėnesių laikotarpį sudaro 120 dienų, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo tai, kad darbdavys nesiėmė tinkamų priemonių, remiantis šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta pareiga, įrengti tinkamas patalpas (65 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad, atsižvelgiant į iš Direktyvos 2000/78 5 straipsnio kylančią pareigą, aplinkybę, jog darbdavys nesiėmė minėtų priemonių, gali reikšti, kad neįgalus

darbuotojas nebuvo darbe dėl darbdavio neveikimo, o ne dėl savo negalios (66 punktas). Jeigu nacionalinis teismas konstatuotų, kad nagrinėjamu atveju darbuotojas nebuvo darbe, nes darbdavys nesiėmė tinkamų priemonių, Direktyva 2000/78 būtų draudžiama taikyti tokią nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje (67 punktas).

Dėl atleidimo iš darbo, taikant sutrumpintą išpėjimo terminą, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo negalia

Ketvirtojo klausimo a punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas norėjo sužinoti, ar Direktyvą 2000/78 reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią darbdavys turi teisę atleisti darbuotoją, taikydamas sutrumpintą išpėjimo terminą, jeigu atlyginimas neįgaliam darbuotojui buvo mokamas ligos laikotarpiais, kurių bendra trukmė per nepertraukiamą 12 mėnesių laikotarpį sudaro 120 dienų, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo negalia (69 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad FL 5 straipsnio 2 dalis, kurioje reglamentuojamas nebuvimas darbe dėl ligos, vienodai taikoma tiek neįgaliams, tiek negalios neturintiems asmenims, kurie dėl šios priežasties nebuvo darbe ilgiau negu 120 dienų. Tokiomis aplinkybėmis negalima daryti išvados, kad šioje nuostatoje įtvirtinta tiesioginė diskriminacija dėl negalios, kaip tai suprantama pagal kartu taikomus Direktyvos 2000/78 1 straipsnį ir 2 straipsnio 2 dalies a punktą (72 punktas). Taigi konstatuotina, kad FL 5 straipsnio 2 dalyje nėra įtvirtinta tiesioginė diskriminacija dėl negalios, nes ji pagrįsta kriterijumi, kuris nėra neatsiejamas nuo negalios (74 punktas).

Kalbėdamas apie tai, ar minėta nuostata gali lemti netiesioginę diskriminaciją dėl negalios, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu skaičiuojant nebuvimo darbe dėl ligos dienas priskaičiuojamos ir nebuvimo darbe dėl ligos, susijusios su negalia, dienos, su negalia susijusi liga prilyginama bendrai ligos sąvokai. Tačiau, kaip teigė Teisingumo Teismas minėto Sprendimo *Chacón Navas* 44 punkte, negalima paprasčiausia sutapatinti sąvokų „negalia“ ir „liga“ (75 punktas). Šiuo atžvilgiu konstatuota, kad rizika, jog neįgaliam darbuotojui bus taikomas FL 5 straipsnio 2 dalyje numatytas sutrumpintas išpėjimo terminas, yra didesnė negu negalios neturinčiam darbuotojui. Neįgalus darbuotojas daug labiau rizikuoja susirgti su savo negalia susijusia liga nei darbuotojas, neturintis negalios. Taip pat yra didesnė rizika, kad bus susumuotos nebuvimo darbe dėl ligos dienos ir dėl to bus pasiekta FL 5 straipsnio 2 dalyje numatyta riba. Taigi atrodo, kad šioje nuostatoje numatyta 120 dienų taisyklė gali būti nepalankesnė neįgaliams darbuotojams ir lemti netiesioginę diskriminaciją dėl negalios, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 2 dalies b punktą (76 punktas). Remiantis šios nuostatos i papunkčiu, reikia išsiaiškinti, ar šis nevienodas požiūris objektyviai pateisinamas teisėtu tikslu, ar šio tikslo siekiama atitinkamomis priemonėmis ir ar jos neviršija to, kas būtina Danijos įstatymų leidėjo nustatytam tikslui pasiekti (77 punktas).

Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar nustatęs tokius teisėtus tikslus, kaip antai skatinti sergančių asmenų įdarbinimą ir užtikrinti darbuotojo ir darbdavio interesų pusiausvyrą, kiek tai susiję su nebuvimu darbe dėl ligos, Danijos įstatymų leidėjas neatsižvelgė į svarbias aplinkybes, ypač susijusias su neįgaliais darbuotojais (90 punktas). Sprendžinat šį klausimą, negalima neatsižvelgti į riziką, su kuria susiduria neįgalūs darbuotojai, patiriantys daugiau sunkumų reintegrudamiesi į darbo rinką negu negalios neturintys darbuotojai ir turintys specialių poreikių, susijusių su apsauga, kuri reikalinga dėl jų būklės (91 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1. 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvoje 2000/78/EB, nustatančioje vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, vartojamą sąvoką „negalia“ reikia aiškinti taip, kad ji apima būklę, kurią sukėlė mediciniškai diagnozuota pagydoma ar

nepagydoma liga, jei dėl šios ligos atsiranda apribojimas, visų pirma nulemtas fizinių, protinių arba psichinių sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtėmis gali trukdyti atitinkamam asmeniui visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime tokiais pat kaip ir kitų darbuotojų sąlygomis, ir jei šis apribojimas yra ilgalaikis. Siekiant nustatyti, ar asmens sveikatos būklei taikoma ši sąvoka, priemonių, kurių privalo imtis darbdavys, pobūdis nėra reikšmingas.

2. Direktyvos 2000/78 5 straipsnį reikia aiškinti taip, kad darbo laiko sutrumpinimas gali būti viena iš šiame straipsnyje nurodytų priemonių. Nacionalinis teismas turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į pagrindinių bylų aplinkybes, darbo laiko sutrumpinimas yra neproporcingai darbdavius apsunkinanti priemonė.

3. Direktyva 2000/78 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią darbdavys turi teisę atleisti darbuotoją, taikydamas sutrumpintą išpėjimo terminą, jeigu atlyginimas neįgaliam darbuotojui buvo mokamas ligos laikotarpiu, kurių bendra trukmė per nepertraukiamą 12 mėnesių laikotarpį sudaro 120 dienų, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo tai, kad darbdavys nesiėmė tinkamų priemonių, remiantis šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta pareiga, įrengti tinkamas patalpas.

4. Direktyva 2000/78 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią darbdavys turi teisę atleisti darbuotoją, taikydamas sutrumpintą išpėjimo terminą, jeigu atlyginimas neįgaliam darbuotojui buvo mokamas ligos laikotarpiu, kurių bendra trukmė per nepertraukiamą 12 mėnesių laikotarpį sudaro 120 dienų, tuo atveju, kai nebuvimo darbe priežastis buvo negalia, nebent šia nuostata siekiama teisėto tikslo ir ji neviršija to, kas būtina tam tikslui pasiekti, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0335:LT:HTML>

2013 m. balandžio 25 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Thomas Hogan ir kiti prieš Minister for Social and Family Affairs, Airija*
(C-398/11)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Teisės aktų derinimas – Darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam – Direktyva 2008/94/EB¹⁰ – Taikymo sritis – Papildomos profesinių pensijų kaupimo sistemos – Apibrėžtų išmokų ir subalansuotų išlaidų sistemos – Nepakankami ištekliai – Minimalus apsaugos lygis – Ekonomikos krizė – Subalansuota ekonominė ir socialinė plėtra – Atitinkamos valstybės narės įsipareigojimai nepakankamų išteklių atveju – Valstybės narės atsakomybė netinkamo perkėlimo į nacionalinę teisę atveju.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 6. Socialinė apsauga

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinės bylos ieškovai yra buvę bendrovės darbuotojai, tvirtinantys, kad Airija neapsaugojo jų interesų darbdavio nemokumo atveju, kiek tai susiję su įgytomis jų teisėmis į senatvės išmokas pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą (26 punktas). Ieškovai buvo prisijungę prie darbdavio įsteigtos papildomų apibrėžtų išmokų pensijų sistemos, tačiau bendrovė, administruojanti šią sistemą, tapo nemoki (15–20 punktai).

Visų pirma Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyva 2008/94 taikoma buvusių darbuotojų teisėms į senatvės išmokas, įgytoms pagal jų darbdavio įkurtą papildomą pensijų sistemą (27 punktas).

¹⁰ 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (kodifikuota redakcija).

Pažymėta, kad Direktyvos 2008/94 8 straipsniu siekiama užtikrinti darbuotojų interesų apsaugą darbdaviui tapus nemokiam, kiek tai susiję su jų teisėmis į senatvės išmokas, įgytomis pagal papildomas profesinių pensijų kaupimo sistemas. Pačioje šioje nuostatoje nurodyta, kad ji susijusi tik su papildomomis profesinėmis ar kelių profesijų pensijų kaupimo sistemomis, pažymint, kad ši apsauga užtikrinama pagal sistemas, „nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms“ (29 punktą). Todėl Direktyvos 2008/94 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip: siekiant nustatyti, ar valstybė narė įvykdė išipareigojimą pagal šį straipsnį, negalima atsižvelgti į valstybinę socialinio draudimo pensiją (33 punktą).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausė, ar Direktyvos 2008/94 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam taikyti pakanka, kad papildomoje profesinių pensijų kaupimo sistemoje nėra pakankamai lėšų darbdavio nemokumo dieną ir kad dėl savo nemokumo darbdavys neturi reikiamų išteklių įnešti į šią sistemą pakankamų įmokų, kad būtų galima išmokėti visas šia sistema besinaudojantiems asmenims mokėtinas išmokas, ar šie asmenys turi įrodyti, kad yra kitų veiksnių, lėmusių jų teisių į senatvės išmokas netekimą (35 punktą). Atsakydamas į šį klausimą, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 8 straipsnio taikymui pakanka, kad papildomoje profesinių pensijų kaupimo sistemoje darbdavio nemokumo dieną nėra pakankamai lėšų ir kad dėl savo nemokumo darbdavys neturi reikiamų išteklių įnešti į šią sistemą pakankamų įmokų, kad būtų galima išmokėti visas šios sistemos dalyviams mokėtinas išmokas. Šie asmenys neturi įrodyti, kad yra kitų veiksnių, lėmusių jų teisių į senatvės išmokas netekimą (40 punktą).

Dėl ekonominės padėties, kaip išimtinės aplinkybės, galinčios pateisinti mažesnę darbuotojų interesų apsaugos lygį, kiek tai susiję su jų teisėmis į senatvės išmokas, įgytomis pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą, vertinimo

Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausė, ar Direktyva 2008/94 turi būti aiškinama taip, kad priemonės, kurių Airija ėmėsi priėmus sprendimą *Robbins ir kt.*, atitinka šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus atsižvelgiant į subalansuotos ekonominės ir socialinės plėtros poreikį, ir ar ekonominė padėtis yra išimtinė aplinkybė, galinti pateisinti žemesnę darbuotojų interesų apsaugos lygį, kiek tai susiję su jų teisėmis į senatvės išmokas, įgytomis pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą (41 punktą).

Minėtame sprendime *Robins ir kt.* Teisingumo Teismas, aiškindamas Direktyvos 80/987/EEB 8 straipsnį, kuris tapo Direktyvos 2008/94 8 straipsniu, pripažino, kad valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti teisių į senatvės išmokas, įgytų pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą darbdaviui tapus nemokiam, apsaugos būdą ir lygį, o tai reiškia, kad jos neturi pareigos suteikti visišką garantiją (Sprendimo *Robins ir kt.* 36 ir 42–45 punktai) (42 punktą). Vis dėlto jis konstatavo, kad nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias užtikrinama mažiau nei pusė darbuotojui pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą priklausančių teisių į išmokas vertės, neatitinka Direktyvos 80/987 8 straipsnyje vartojamos žodžio „apsaugoti“ apibrėžties (minėto sprendimo *Robins ir kt.* 57 punktą) (43 punktą). Šiame vertinime atsižvelgta į subalansuotos ekonominės ir socialinės plėtros reikalavimus, turint omenyje, pirma, skirtingą ir sunkiai numatomą valstybių narių ekonominės padėties raidą ir, antra, būtinybę suteikti darbuotojams minimalią apsaugos garantiją darbdaviui esant nemokiam, pavyzdžiui, dėl nepalankių ekonominių sąlygų pokyčių (44 punktą).

Šiomis aplinkybėmis tai, ar valstybė narė tinkamai įvykdė iš Direktyvos 2008/94 8 straipsnio kylančius išipareigojimus, lemia ne jos priimtų priemonių specifika, bet šių nacionalinių priemonių taikymo rezultatas (45 punktą). Be to, neatrodo, kad šio sprendimo 13 punkte nurodyta priemone [bet kokios per dvylika mėnesių iki nemokumo darbdavio išskaičiuotos ar jo turimos mokėti įmokos turi būti sumokėtos į papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą], apie kurią kalba prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, <...>, gali būti užtikrintas minimalus apsaugos lygis, kurio reikalaujama pagal minėtą sprendimą

Robins ir kt. (46 punktas). Todėl į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyva 2008/94 turi būti aiškinama taip: priemonės, kurių Airija ėmėsi priėmus minėtą sprendimą *Robbins ir kt.*, neatitinka šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų, o atitinkamos valstybės narės ekonominė padėtis nėra išimtinė aplinkybė, galinti pateisinti mažesni darbuotojų interesų apsaugos lygį, kiek tai susiję su jų teisėmis į senatvės išmokas, įgytomis pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą (47 punktas).

Paskelbus minėtą sprendimą *Robins ir kt.*, t. y. 2007 m. sausio 25 d., valstybės narės buvo informuotos apie tai, kad norint tinkamai perkelti Direktyvos 2008/94 8 straipsnį reikia, kad darbuotojas jo darbdavio nemokumo atveju gautų mažiausiai pusę senatvės išmokų, kurias lemia įgytos teisės į pensiją, dėl kurių jis mokėjo įmokas pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą (51 punktas).

Šiomis aplinkybėmis konstatuota, kad nors valstybėms narėms pagal Direktyvos 2008/94 8 straipsnį tenkančių išipareigojimų, kuriais siekiama suteikti teises privatiems asmenims, pobūdis ir mastas buvo aiškūs ir tikslūs vėliausiai nuo 2007 m. sausio 25 d., Airija tinkamai neįvykdė šio išipareigojimo, o tai yra pakankamai akivaizdus šios teisės normos pažeidimas nagrinėjant galimą šios valstybės narės atsakomybę už privatiems asmenims padarytą žalą (52 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1. 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam turi būti aiškinama taip: ji taikoma buvusių darbuotojų teisėms į senatvės išmokas, įgytomis pagal jų darbdavio įkurtą papildomą pensijų sistemą.

2. Direktyvos 2008/94 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip: siekiant nustatyti, ar valstybė narė įvykdė išipareigojimą pagal šį straipsnį, negalima atsižvelgti į valstybinę socialinio draudimo pensiją.

3. Direktyvos 2008/94 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip: jam taikyti pakanka, kad papildomoje profesinių pensijų kaupimo sistemoje darbdavio nemokumo dieną nėra pakankamai lėšų ir kad dėl savo nemokumo darbdavys neturi reikiamų išteklių įnešti į šią sistemą pakankamų įmokų, kad būtų galima visiškai išmokėti šios sistemos dalyviams mokėtinas išmokas. Šie asmenys neturi įrodyti, kad yra kitų veiksnių, lėmusių jų teisių į senatvės išmokas netekimą.

4. Direktyva 2008/94 turi būti aiškinama taip: priemonės, kurių Airija ėmėsi priėmus 2007 m. sausio 25 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą *Robbins ir kt.* (C-278/05), neatitinka šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų, o atitinkamos valstybės narės ekonominė padėtis nėra išimtinė aplinkybė, galinti pateisinti žemesni darbuotojų interesų apsaugos lygį, kiek tai susiję su jų teisėmis į senatvės išmokas, įgytomis pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą.

5. Direktyva 2008/94 turi būti aiškinama taip: aplinkybė, kad priemonės, kurių Airija ėmėsi priėmus minėtą sprendimą *Robbins ir kt.*, nesuteikė pagrindinės bylos ieškovams galimybės gauti daugiau kaip 49 % jų visų pagal papildomą profesinių pensijų kaupimo sistemą įgytų teisių į senatvės išmokas vertės, savaime yra akivaizdus šios valstybės narės išipareigojimų neįvykdymas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0398:LT:HTML>

APLINKA

2013 m. balandžio 11 d. prejudicinis sprendimas
byloje *The Queen, prašoma David Edwards ir Lilian Pallikaropoulos* prieš *Environment Agency ir kt.*
(C-260/11)

Terminai: Aplinka – Orhuso konvencija – Direktyva 85/337/EEB¹¹ – Direktyva 2003/35/EB¹² – 10a straipsnis – Direktyva 96/61/EB¹³ – 15a straipsnis – Teisė kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais – „Ne pernelyg brangaus“ teismo proceso sąvoka.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 37. Bylos susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu; 37.1. Bylos, susijusios su Europos Sąjungos teisės taikymu. 2. Aplinkos apsauga; 2.4. Piliečių, visuomeninių organizacijų, kitų juridinių ir fizinių asmenų teisės ir pareigos kontroliuojant valstybės valdymo ir savivaldos institucijų veiksmus (neveikimą) aplinkosaugos srityje; 2.6. Bylos, susijusios su Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančiais sprendimais ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija).

Teisingumo Teismas konstatavo:

D. Edwards pateikė ieškinį dėl sprendimo išduoti leidimą eksploatuoti esančią cemento gamyklą ir deginti atliekas remdamasis aplinkos teise, ypač tuo, kad neatliktas projekto poveikio aplinkai vertinimas. Kadangi šis ieškinys buvo atmestas, *D. Edwards* pateikė apeliacinį skundą, bet galiausiai paskutinę teismo posėdžio dieną pateikto apeliacinio skundo atsisakė. *L. Pallikaropoulos* prašymu jai buvo leista įstoti į bylą kaip apeliantei siekiant tęsti procesą. Ji neatitiko teisinei pagalbai gauti taikomų reikalavimų, tačiau *Court of Appeal* sutiko, kad jai tenkančių padengti bylinėjimosi išlaidų suma neviršytų 2 000 GBP. *Court of Appeal* atmetė *L. Pallikaropoulos* skundą ir nurodė, kad ji turi padengti savo ir šalių, prieš kurias paduotas apeliacinis skundas, bylinėjimosi išlaidas neviršijant nustatytos sumos. *L. Pallikaropoulos* pateikė apeliacinį skundą *House of Lords*, kurio ji prašė neįpareigoti pateikti garantijos, susijusios su numatomomis 25 000 GBP dydžio bylinėjimosi išlaidomis, kurios jos prašė šis teismas. Šis prašymas buvo atmestas. *L. Pallikaropoulos* taip pat paprašė priimti nutartį dėl su bylinėjimosi išlaidomis susijusios apsaugos priemonės (anglų k. *protective costs order*), kuria būtų apribota jos su bylinėjimosi išlaidomis susijusi atsakomybė, taikymo, jeigu jos skundas nebūtų patenkintas. Šis prašymas buvo atmestas. 2008 m. balandžio 16 d. *House of Lords* patvirtino *Court of Appeal* sprendimą atmesti apeliacinį skundą, o tų pačių metų liepos 18 d. nurodė, kad *L. Pallikaropoulos* turi padengti atsakovių apeliaciniame procese bylinėjimosi išlaidas, kurių dydį, jei šalys nesusitartų, turėtų nustatyti *Clerk of the Parliaments*. Atsakovės dėl padengtinų išlaidų pateikė dvi sąskaitas, kuriose nurodė 55 810 GBP ir 32 290 GBP dydžio sumas. *House of Lords* jurisdikcija buvo perduota 2009 m. spalio 1 d. naujai įkurtam *Supreme Court of the United Kingdom*. Remiantis 2009 m. šio teismo procedūros reglamentu, bylinėjimosi išlaidas išsamiai įvertina du šio teismo pirmininko paskirti „costs officers“. Šiuo tikslu tam, kad užginčytų bylinėjimosi išlaidų iš jos priteisimą, *L. Pallikaropoulos* rėmėsi direktyvomis 85/337 ir 96/61. 2009 m. gruodžio 4 d. sprendimu „costs officers“ nusprendė, kad iš esmės turėjo kompetenciją įvertinti šio argumento pagrįstumą.

Šį sprendimą vykstant procedūrai dėl bylinėjimosi išlaidų atsakovės pagrindinėje byloje apskundė *Supreme Court of the United Kingdom* vienam teisėjui, o savo skunde prašė šio teisėjo perduoti bylą nagrinėti penkių teisėjų kolegijai, kaip galiausiai nuspręsta padaryti. 2010 m. gruodžio 15 d. ši kolegija priėmė sprendimą. Ji nusprendė, kad „costs officers“ negalėjo viršyti 2009 m. *Supreme Court* procedūros reglamente apibrėžtos jų kompetencijos ribų, taigi turėjo tik apskaičiuoti bylinėjimosi išlaidas. Jos nuomone, į klausimą, ar vykdomas procesas yra pernelyg brangus, kaip tai suprantama pagal direktyvas 85/337 ir 96/61, gali atsakyti tik bylą iš esmės nagrinėjantis teismas, kuris gali priimti sprendimą *in limine litis*, kai vertina prašymą taikyti su

¹¹ 1985 m. birželio 27 d. Tarybos Direktyva dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo.

¹² 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB nustatanti visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 85/337/EEB ir 96/61/EB dėl visuomenės dalyvavimo ir teisės kreiptis į teismus.

¹³ 1996 m. rugsėjo 24 d. Tarybos direktyva 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės.

bylinėjimosi išlaidomis susijusią apsaugos priemonę, arba tuo pat metu, kaip priima sprendimą dėl esmės. Ši kolegija taip pat nurodė, kad klausimo, ar atsakovių patirtų bylinėjimosi išlaidų priteisimas iš *L. Pallikaropoulos* prieštaravo šioms direktyvoms, *House of Lords* nenagrinėjo, kai sprendė dėl jos prašymo taikyti su bylinėjimosi išlaidomis susijusią apsaugos priemonę.

Esant anksčiau nurodytoms aplinkybėms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas, prašė Teisingumo Teismą išaiškinti, pirma, Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktoje pastraipoje ir Direktyvos 96/61 15a straipsnio penktoje pastraipoje numatytą reikalavimą, kad šiose nuostatose numatytas teismo procesas neturi būti pernelyg brangus, ir, antra, šio reikalavimo vertinimo kriterijus, kuriuos gali taikyti nacionalinis teismas sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų, bei diskreciją, kurią turi valstybės narės, kai nustato šiuos kriterijus vidaus teisėje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas taip pat klausė, ar kai nacionalinis teismas atlieka vertinimą, ar procesas per brangus, jis turi atsižvelgti į tai, kad šaliai, iš kurios gali būti priteistos bylinėjimo išlaidos, faktiškai nebuvo užkirtas kelias pareikšti ieškinį ar tęsti procesą, ir ar jo analizė gali būti skirtinga, atsižvelgiant į tai, ar jis priima sprendimą užbaigdamas procesą pirmojoje, apeliacinėje ar antrosios apeliacijos instancijoje.

Pagal Direktyvos 85/337 10a straipsnį ir Direktyvos 96/61 15a straipsnį:

„Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą suinteresuotos visuomenės nariai:

a) turintys pakankamą interesą, arba alternatyviai;

b) pareikšdami apie teisės pažeidimą, jei valstybės narės administracinio proceso teisė reikalauja to kaip išankstinės sąlygos,

turėtų teisę į peržiūrėjimą teisme ar kitoje įstatymo nustatytoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, kad užginčytų sprendimų, veikimo ar neveikimo, kuriems pagal šią direktyvą taikomos visuomenės dalyvavimo nuostatos, materialinį ar procesinį teisėtumą.

Valstybės narės nustato, kuriame etape sprendimai, veikimas ar neveikimas gali būti ginčijami.

Kas yra pakankamas interesas ir teisės pažeidimas, nustato valstybės narės, deramai siekdamas suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus. <...>

Šio straipsnio nuostatos neatmeta preliminarus peržiūrėjimo administracinėje institucijoje galimybės ir neturi poveikio reikalavimui išnaudoti administracinio peržiūrėjimo procedūras prieš imantis peržiūrėjimo procedūrą teismo tvarka, jei to reikalauja nacionalinė teisė.

Bet kuri tokia procedūra turi būti teisinga, nešališka, savalaikė ir ne pernelyg brangi.
<...>“

Dėl direktyvose 85/337 ir 96/61 vartojamos sąvokos „ne pernelyg brangus“ reikšmės

Teisingumo Teismas analizuojamu klausimu pirmiausia nurodė, jog reikalavimas, kad bylinėjimasis nebūtų pernelyg brangus, apima visas finansines išlaidas, patirtas dalyvaujant teismo procese (27 punktas). Brangumas turi būti vertinamas visapusiškai, atsižvelgiant į visas atitinkamos šalies patirtas išlaidas (28 punktas). Be to, nei Orhuso konvencijoje, kurios 9 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad šio straipsnio 1–3 dalyse nurodytos procedūros neturi būti pernelyg brangios, nei direktyvose 85/337 ir 96/61 konkrečiai nenurodomas būdas, kaip vertinti teismo proceso išlaidas, siekiant išsiaiškinti, ar jos turi būti laikomos pernelyg didelėmis, todėl toks vertinimas nėra vien nacionalinės teisės klausimas (30 punktas)

Apibendrinamas Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktoje pastraipoje ir Direktyvos 96/61 15a straipsnio penktoje pastraipoje numatytas reikalavimas, kad teismo procesas neturi būti pernelyg brangus, reiškia, jog šiose nuostatose numatytiems asmenims neturi būti užkirtas kelias pareikšti ieškinį ar tęsti teismo procesą, patenkančius į šių straipsnių taikymo sritį, dėl finansinės naštos, kuri galėtų dėl to atsirasti. Kai nacionalinis teismas turi priimti sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš asmens, kuris,

veikdamas kaip ieškovas, bylą aplinkos srityje pralaimėjo, arba – bendresne prasme – kai jis turi, kaip gali būti Jungtinės Karalystės teismų atveju, ankstyvoje proceso stadijoje išdėstyti poziciją dėl galimo išlaidų, kurias padengti gali tekti bylą pralaimėjusiai šaliai, apribojimo, šis teismas turi įsitikinti, kad laikomasi šio reikalavimo, atsižvelgdamas tiek į asmens, kuris siekia apginti savo teises, interesą, tiek į bendrąjį su aplinkos apsauga susijusį interesą (35 punktas).

Dėl reikalavimo, kad „išlaidos nebūtų pernelyg didelės“, vertinimo kriterijų

Kalbant apie būdus, kuriais galima pasiekti tikslą užtikrinti ne pernelyg brangią veiksmingą teisminę apsaugą aplinkos teisės srityje, reikia atsižvelgti į visas atitinkamas nacionalinės teisės nuostatas ir, be kita ko, į nacionalinę teisinę pagalbos sistemą bei su bylinėjimosi išlaidomis susijusį apsaugos režimą. Iš tikrųjų reikia atsižvelgti į didelius nacionalinės teisės aktų skirtumus šioje srityje (38 punktas). Be to, kaip nurodyta, nacionalinis teismas, kuriam tenka spręsti dėl bylinėjimosi išlaidų, turi įsitikinti, kad laikomasi šio reikalavimo, atsižvelgdamas tiek į savo teises siekiančio apginti asmens interesą, tiek į bendrąjį su aplinkos apsauga susijusį interesą (39 punktas).

Taigi atliekant šį vertinimą turėtų būti atsižvelgiama ne tik į suinteresuotojo asmens ekonominę padėtį, bet ir objektyviai išanalizuojamas bylinėjimosi išlaidų dydis, juolab kad asmenys ir visuomeninės organizacijos savaime skatinami aktyviai dalyvauti saugant aplinką. Tokiu atveju proceso išlaidos tam tikrais atvejais neturi pasirodyti objektyviai nepagrįstos. Taigi proceso išlaidos neturi viršyti suinteresuotojo asmens finansinių galimybių ir bet kuriuo atveju neturi būti objektyviai nepagrįstos (40 punktas).

Kiek tai susiję su suinteresuotojo asmens ekonominės padėties analize, reikia pažymėti, kad vertinimas, kurį turi atlikti nacionalinis teismas, negali būti atliekamas remiantis vien spėjamomis „eilinio“ ieškovo finansinėmis galimybėmis, nes tokie duomenys gali būti mažai susiję su suinteresuotojo asmens padėtimi (41 punktas). Be to, nacionalinis teismas gali atsižvelgti į atitinkamų šalių situaciją, tai, ar pareiškėjas turi pagrįstą tikimybę, kad jo reikalavimai bus patenkinti, tai, kokio dydžio rizika kyla jam ir aplinkos apsaugai, taikytinos teisės ir proceso sudėtingumą ir į galimą reikalavimų nepagrįstumą atskirose jų nagrinėjimo stadijose (42 punktas). Vien aplinkybės, jog suinteresuotajam asmeniui faktiškai nebuvo užkirstas kelias pasinaudoti teise pareikšti ieškinį, nepakanka, jog būtų galima teigti, kad procesas jam nėra pernelyg brangus, kaip tai suprantama pagal direktyvas 85/337 ir 96/61 (43 punktas).

Reikalavimo, kad teismo procesas nebūtų pernelyg brangus, nacionalinis teismas negali vertinti skirtingai, atsižvelgiant į tai, ar jis sprendimą priima užbaigdamas procesą pirmojoje, apeliacinėje ar antrosios apeliacijos instancijose (45 punktas). Todėl, reikia pripažinti, kad kai nacionaliniam teismui tenka priimti sprendimą tokiomis aplinkybėmis, kaip nurodytosios šio sprendimo 41 punkte, dėl to, ar teismo proceso aplinkos srityje išlaidos suinteresuotajam asmeniui yra pernelyg didelės, jis turi atsižvelgti ne tik į šio asmens ekonominę padėtį, bet ir objektyviai įvertinti bylinėjimosi išlaidų dydį. Be to, jis gali atsižvelgti į atitinkamų šalių situaciją, tai, ar pareiškėjas turi pagrįstą tikimybę, kad jo reikalavimai bus patenkinti, tai, kokio dydžio rizika kyla jam ir aplinkos apsaugai, taikytinos teisės ir proceso sudėtingumą ir į galimą reikalavimų nepagrįstumą atskirose jų nagrinėjimo stadijose bei į tai, ar egzistuoja nacionalinė teisinė pagalbos sistema arba su bylinėjimosi išlaidomis susijęs apsaugos režimas (46 punktas).

Remdamasi šiais motyvais, Teisingumo Teismo ketvirtoji kolegija nusprendė:

1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo ir 1996 m. rugsejo 24 d. Tarybos direktyvos 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės, iš dalies pakeistų 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, atitinkamai 10a straipsnio penktoje pastraipoje ir 15a straipsnio penktoje pastraipoje numatytas reikalavimas, kad teismo procesas neturi būti

pernelyg brangus, reiškia, jog šiose nuostatose numatytiems asmenims neturi būti užkirstas kelias pareikšti ieškinį ar tęsti teismo procesą, patenkančius į šių straipsnių taikymo sritį, dėl finansinės naštos, kuri galėtų dėl to atsirasti. Kai nacionalinis teismas turi priimti sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš asmens, kuris, veikdamas kaip ieškovas, bylą aplinkos srityje pralaimėjo, arba – bendresne prasme – kai jis turi, kaip gali būti Jungtinės Karalystės teismų atveju, ankstyvoje proceso stadijoje išdėstyti poziciją dėl galimo išlaidų, kurias padengti gali tekti bylą pralaimėjusiai šaliai, apribojimo, šis teismas turi įsitikinti, kad laikomasi šio reikalavimo, atsižvelgdamas tiek į asmens, kuris siekia apginti savo teises, interesą, tiek į bendrąjį su aplinkos apsauga susijusį interesą.

Atlikdamas šį vertinimą nacionalinis teismas turi atsižvelgti ne tik į šio asmens ekonominę padėtį, bet ir objektyviai įvertinti bylinėjimosi išlaidų dydį. Be to, jis gali atsižvelgti į atitinkamų šalių situaciją, tai, ar pareiškėjas turi pagrįstą tikimybę, kad jo reikalavimai bus patenkinti, tai, kokio dydžio rizika kyla jam ir aplinkos apsaugai, taikytinos teisės ir proceso sudėtingumą ir į galimą reikalavimų nepagrįstumą atskirose jų nagrinėjimo stadijose bei į tai, ar egzistuoja nacionalinė teisinės pagalbos sistema ar su bylinėjimosi išlaidomis susijęs apsaugos režimas.

Tačiau vien aplinkybės, kad suinteresuotajam asmeniui faktiškai nebuvo užkirstas kelias pasinaudoti teise pareikšti ieškinį, nepakanka, kad būtų galima pripažinti, jog proceso išlaidos jam nėra pernelyg didelės.

Galiausiai šis vertinimas negali būti atliekamas remiantis skirtingais kriterijais, atsižvelgiant į tai, ar jis atliekamas užbaigiant procesą pirmojoje, apeliacinėje ar antrosios apeliacijos instancijose.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0260:LT:HTML>

2013 m. kovo 14 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Jutta Leth* prieš *Austrijos Respubliką, Land Niederösterreich*
(C-420/11)

Terminai: Aplinka — Direktyva 85/337/EEB (toliau – ir PAV direktyva)¹⁴ — Tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimas — Tokio projekto patvirtinimas neatlikus tinkamo poveikio aplinkai vertinimo — Šio vertinimo tikslai — Sąlygos, kurioms esant egzistuoja teisė į žalos atlyginimą — Asmenų apsaugos nuo turtinės žalos įtraukimas.

Sasajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 2.3.1. Poveikio ir pasekmių aplinkai vertinimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

J. Leth turi namą netoli Vienos Švechato oro uosto. Galiojant įvairioms PAV direktyvos redakcijoms, buvo vykdomi įvairūs oro uosto plėtros darbai, tačiau poveikio aplinkai vertinimas nebuvo atliktas. *J. Leth* iš Austrijos valstybės ir *Land Niederösterreich* (Žemutinės Austrijos žemė) reikalauja atlyginti žalą, kurią patyrė dėl to, kad jos nuosavybės vertė smuko dėl oro uosto keliamo triukšmo; savo reikalavimą ji grindžia tuo, kad nebuvo atliktas plėtros projektų poveikio aplinkai vertinimas, kuris turėjo būti atliktas pagal direktyvą.

Bylą nagrinėjęs nacionalinis teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą iš esmės siekdamas sužinoti: ar Direktyvos 85/337 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, pirma, į poveikio aplinkai vertinimą, atliekamą pagal šį straipsnį, įeina vertinamo projekto poveikis materialinių vertybių vertei, ir, antra, tai, jog poveikio aplinkai vertinimas nebuvo atliktas ir taip pažeisti šios direktyvos reikalavimai, suteikia asmeniui teisę reikalauti atlyginti turtinę žalą, atsiradusią sumažėjus jo nekilnojamojo turto vertei dėl vertinamo projekto poveikio aplinkai.

¹⁴ 1985 m. birželio 27 d. Tarybos Direktyva dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo.

PAV direktyvos 3 straipsnyje nurodyta:

„Vertinant poveikį aplinkai pagal 4–11 straipsnių nuostatas ir kiekvienu konkrečiu atveju nustatomas, apibūdinamas ir įvertinamas tiesioginis ir netiesioginis projekto poveikis šiems veiksniams:

- žmonėms, gyvūnijai ir augmenijai,
- dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui,
- materialinėms vertybėms ir kultūros paveldui,
- pirmoje, antroje ir trečioje įtraukose išvardytų veiksnių sąveikai.“

Dėl projekto poveikio materialinių vertybių vertei pagal Direktyvą 85/337

Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, jog pagal Direktyvos 85/337 3 straipsnį būtina įvertinti tiesioginį ir netiesioginį projekto poveikį, be kita ko, žmonėms ir materialinėms vertybėms, o pagal šio straipsnio ketvirtą įtrauką – ir šių dviejų veiksnių sąveikai. Todėl pirmiausia būtina įvertinti projekto poveikį žmonių naudojimuisi materialinėmis vertybėmis (25 punktas). Todėl darytina išvada, kad vertinant projektus, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kurie gali sukelti didesnę orlaivių keliamą triukšmą, būtina įvertinti šio triukšmo poveikį žmonių naudojimuisi pastatais (26 punktas). Tačiau to, kad atliekant poveikio aplinkai vertinimą turi būti atsižvelgiama ir į materialinių vertybių vertę, negalima kildinti iš minėto 3 straipsnio formuluotės ir tai neatitinka Direktyvos 85/337 tikslo (27 punktas). Iš Direktyvos 85/337 1 straipsnio 1 dalies ir šios direktyvos pirmos, trečios, penktos ir šeštos konstatuojamųjų dalių matyti, kad šios direktyvos tikslas yra valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimas, norint pasiekti vieną iš Bendrijos tikslų aplinkosaugos ir gyvenimo kokybės srityje. Su šiuo tikslu taip pat susijusi informacija, kurią užsakovas turi pateikti pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį ir IV priedą, ir kriterijai, kuriais vadovaujantis priimamas sprendimas, ar reikia atlikti III priede nustatytus požymius atitinkančių, ne tokių svarbių projektų poveikio aplinkai vertinimą (28 punktas). Todėl atsižvelgtina tik į tą poveikį materialinėms vertybėms, kuris pagal savo pobūdį gali būti reikšmingas ir aplinkai. Taigi pagal šios direktyvos 3 straipsnį poveikio aplinkai vertinimas, atliekamas pagal šį straipsnį, yra tuomet, kai nustatomas, apibūdinamas ir įvertinamas tiesioginis ir netiesioginis projekto, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, sukiamas triukšmo poveikis žmonėms, kai jie naudojami nekilnojamojo turto (29 punktas). Todėl reikia konstatuoti, kad į poveikio aplinkai vertinimą, atliekamą pagal Direktyvos 85/337 3 straipsnį, neįeina nagrinėjamo projekto poveikis materialinių vertybių vertei (30 punktas). Tačiau tai nebūtinai reiškia, kad Direktyvos 85/337 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tai, jog poveikio aplinkai vertinimas, pirmiausia poveikio šiame straipsnyje nustatytiems vienam ar keliems veiksniams, išskyrus materialines vertybes, vertinimas, nebuvo atliktas ir taip pažeisti šios direktyvos reikalavimai, nesuteikia asmeniui teisės į turtinės žalos atlyginimą, sumažėjus jo nekilnojamojo turto vertei (31 punktas). Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog privatus asmuo gali remtis Direktyvos 85/337 2 straipsnio 1 dalyje, nagrinėjamoje kartu su 1 straipsnio 2 dalimi ir 4 straipsniu, įtvirtinta pareiga atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Taigi šioje direktyvoje suinteresuotiems asmenims suteikiama teisė reikalauti, kad kompetentingos institucijos įvertintų atitinkamo projekto poveikį aplinkai ir išklausytų jų nuomonę šiuo klausimu (32 punktas).

Dėl privatiems asmenims suteikiamos teisės į turtinės žalos atlyginimą

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tais atvejais, kai dėl Direktyvos 85/337 4 straipsnyje nurodyto projekto atsiradęs triukšmas turi tokį reikšmingą poveikį žmogui, kad gyvenamasis namas, veikiamas triukšmo, mažiau gali būti naudojamas pagal savo funkciją ir kad daromas neigiamas poveikis žmogaus aplinkai, jo gyvenimo kokybei ir galbūt sveikatai, šio namo vertės sumažėjimas iš tiesų gali būti tokio poveikio aplinkai tiesioginis ekonominis padarinys, o tai turi būti įvertinama kiekvienu konkrečiu atveju (35 punktas). Todėl Direktyvos 85/337 apsaugos tikslas apima tikslą apsaugoti nuo turtinės žalos tiek, kiek ji yra valstybės arba

privataus projekto poveikio aplinkai tiesioginis ekonominis padarinys. Nuo šios ekonominės žalos, kuri yra tiesioginė tokio poveikio pasekmė, turi būti atskirta ekonominė žala, kurios tiesiogiai nesukelia poveikis aplinkai ir kurios neapima šios direktyvos apsaugos tikslas, pavyzdžiui, tam tikra nepalanki konkurencinė padėtis (36 punktas).

Kalbant apie teisę į tokios turtinės žalos atlyginimą, pažymėtina, jog iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad vadovaudamasi ESS 4 straipsnio 3 dalyje nustatyto lojalaus bendradarbiavimo principu valstybės narės privalo panaikinti neteisėtas Sąjungos teisės pažeidimo pasekmes. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad, siekdamas ištaisyti tai, jog nebuvo atliktas projekto poveikio aplinkai vertinimas, kaip apibrėžta Direktyvos 85/337 2 straipsnio 1 dalyje, nacionalinis teismas turi nustatyti, ar pagal vidaus teisę imanoma panaikinti jau išduotą leidimą ar sustabdyti jo galiojimą tam, kad pagal Direktyvos 85/337 reikalavimus būtų atliktas nagrinėjamo projekto poveikio aplinkai vertinimas, arba ar, jei asmuo su tuo sutinka, yra galimybė šiam asmeniui reikalauti atlyginti visą patirtą žalą (37 punktas). Valstybė narė privalo atlyginti padarytą žalą remdamasi nacionaline teise dėl atsakomybės ir nacionalinės teisės aktais nustatytos žalos atlyginimo sąlygomis užtikrindama lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų laikymąsi (39 punktas). Tačiau reikia priminti, kad pagal Europos Sąjungos teisę, esant tam tikroms sąlygoms, privatiems asmenims suteikiama teisė į žalos, padarytos pažeidus Europos Sąjungos teisę, atlyginimą. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką valstybės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą jai pažeidus Sąjungos teisę principas yra būdingas Sutarčių, kuriomis ji grindžiama, sistemai (40 punktas). Šiuo klausimu Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad nukentėję privatūs asmenys turi teisę į žalos atlyginimą, jei įvykdytos trys sąlygos: pažeista Sąjungos teisės norma siekiama suteikti privatiems asmenims teisių, jos pažeidimas yra pakankamai rimtas ir yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp to pažeidimo ir asmenų patirtos žalos (41 punktas). Šios trys sąlygos yra būtinos ir pakankamos asmenims siekiant pagrįsti teisę gauti žalos atlyginimą, tiesiogiai grindžiamą Europos Sąjungos teise, nors tai nereiškia, kad pagal vidaus teisę valstybė narė negali tapti atsakinga esant ne tokioms griežtoms sąlygoms (42 punktas). Tiesiogiai Europos Sąjungos teise grindžiamas sąlygas, leidžiančias nustatyti valstybių narių atsakomybę už Europos Sąjungos teisės pažeidimais privatiems asmenims padarytą žalą, turi taikyti nacionaliniai teismai, laikydamiesi Teisingumo Teismo pateiktų šio taikymo gairių (43 punktas). Šiuo atžvilgiu Direktyvoje 85/337 suinteresuotos visuomenės nariams suteikiama teisė reikalauti, kad kompetentingos valstybės narės institucijos įvertintų atitinkamo projekto poveikį aplinkai, ir jog šios direktyvos apsaugos tikslas apima tikslą apsaugoti nuo turtinės žalos tiek, kiek ji yra valstybės arba privataus projekto poveikio aplinkai tiesioginis ekonominis padarinys (44 punktas). Tačiau, kaip nurodyta šio sprendimo 41 punkte, be patikrinimo, ar Europos Sąjungos teisės pažeidimas yra pakankamai rimtas, tiesioginio priežastinio ryšio tarp to pažeidimo ir asmenų patirtos žalos egzistavimas yra būtina sąlyga pasinaudoti teise į žalos atlyginimą; be to, laikydamiesi Teisingumo Teismo nustatytų gairių, nacionaliniai teismai turi nustatyti, ar egzistuoja šis priežastinis ryšys (45 punktas). Šiuo tikslu turi būti atsižvelgta į pažeistos normos pobūdį.

Šioje byloje pagal šią normą būtina atlikti valstybės ar privataus projekto poveikio aplinkai vertinimą, tačiau joje nenustatyta materialinių taisyklių, susijusių su pareiga palyginti poveikį aplinkai su kitais veiksniais, ir neuždrausta vykdyti projektus, kurie galėtų turėti neigiamą poveikį aplinkai. Šie požymiai rodo, kad savaime dėl šios direktyvos 3 straipsnio pažeidimo, t. y. šiuo atveju minėtame straipsnyje reikalaujamo vertinimo neatlikimo, iš esmės nesumažėja nekilnojamojo turto vertė (46 punktas). Todėl akivaizdu, kad pagal Europos Sąjungos teisę tai, kad poveikio aplinkai vertinimas nebuvo atliktas ir taip pažeisti Direktyvos 85/337 reikalavimai, savaime iš esmės nesuteikia asmeniui teisės į turtinės žalos atlyginimą, sumažėjus jo nekilnojamojo turto vertei dėl poveikio aplinkai. Tačiau galiausiai nacionalinis teismas, kuris turi išimtinę kompetenciją įvertinti jo nagrinėjamo ginčo faktines aplinkybes, privalo nustatyti, ar įvykdyti ES teisės reikalavimai, susiję su teise į žalos atlyginimą, be kita ko, ar yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp tariamo pažeidimo ir padarytos žalos (47 punktas). Todėl

į pateiktus klausimus būtina atsakyti, kad Direktyvos 85/337 3 straipsnį reikia aiškinti taip, jog į poveikio aplinkai vertinimą, atliekamą pagal šį straipsnį, neįeina vertinamo projekto poveikis materialinių vertybių vertei. Tačiau šios direktyvos apsaugos tikslas apima tikslą apsaugoti nuo turtinės žalos tiek, kiek ji yra valstybės arba privataus projekto poveikio aplinkai tiesioginis ekonominis padarinys. Pagal ES teisės aktus ir nepažeidžiant mažiau ribojančių nacionalinės teisės normų dėl valstybės atsakomybės tai, kad poveikio aplinkai vertinimas nebuvo atliktas ir taip pažeisti šios direktyvos reikalavimai, savaime iš esmės nesuteikia asmeniui teisės į padarytos turtinės žalos atlyginimą, sumažėjus jo nekilnojamojo turto vertei dėl nagrinėjamo projekto poveikio aplinkai. Tačiau nacionalinis teismas turi nustatyti, ar įvykdyti ES teisės reikalavimai, susiję su teise į žalos atlyginimą, be kita ko, ar yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp tariamo pažeidimo ir padarytos žalos (48 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeistos 1997 m. kovo 3 d. Tarybos direktyva 97/11/EB ir 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad į poveikio aplinkai vertinimą, atliekamą pagal šį straipsnį, neįeina vertinamo projekto poveikis materialinių vertybių vertei. Tačiau šios direktyvos apsaugos tikslas apima tikslą apsaugoti nuo turtinės žalos tiek, kiek ji yra valstybės arba privataus projekto poveikio aplinkai tiesioginis ekonominis padarinys.

Pagal ES teisės aktus ir nepažeidžiant mažiau ribojančių nacionalinės teisės normų dėl valstybės atsakomybės tai, kad poveikio aplinkai vertinimas nebuvo atliktas ir taip pažeisti šios direktyvos reikalavimai, savaime iš esmės nesuteikia asmeniui teisės į padarytos turtinės žalos atlyginimą, sumažėjus jo nekilnojamojo turto vertei dėl nagrinėjamo projekto poveikio aplinkai. Tačiau nacionalinis teismas turi nustatyti, ar įvykdyti ES teisės reikalavimai, susiję su teise į žalos atlyginimą, be kita ko, ar yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp tariamo pažeidimo ir padarytos žalos.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0420:LT:HTML>

2013 m. balandžio 11 d. sprendimas byloje *Peter Sweetman ir kiti prieš An Bord Pleanála* (C-258/11)

Terminai: Aplinka — Direktyva 92/43/EEB (toliau – ir Buveinių direktyva)¹⁵ — 6 straipsnis — Natūralių buveinių apsauga — Specialios saugomos teritorijos — Plano ar projekto poveikio saugomai teritorijai vertinimas — Kriterijai, taikytini vertinant tikimybę, kad toks planas ar projektas neigiamai paveiks atitinkamos teritorijos vientisumą — Lough Corrib teritorija — Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 tiesimo projektas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 2.7. Kiti klausimai, kylantys iš aplinkos apsaugos teisinių santykių.

Teisingumo Teismas konstatavo:

2008 m. lapkričio 20 d. sprendimu *An Bord* nusprendė leisti vykdyti Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 tiesimo projektą. Buvo numatyta, kad planuojamo aplinkkelio dalis eis per *Lough Corrib* Bendrijos svarbos teritoriją (toliau – ir BST). Išplėtus šią BST, joje iš viso yra

¹⁵ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos.

keturiolika Buveinių direktyvos I priede numatytų buveinių, iš kurių šešios priklauso prioritetiniams buveinių tipams, įskaitant karstinį klinčių grindinį, kuris yra ypač saugoma buveinė, nagrinėjama šioje pagrindinėje byloje. Dėl minėto kelio tiesimo projekto būtų galutinai prarasta maždaug 1,47 hektarų klinčių grindinio. Šis 1,47 hektarų plotas būtų prarastas teritorijos dalyje, kuri pagal *An Bord* inspektoriaus išvadą yra „atskira teritorijos dalis, ypač pasižyminti dideliais prioritetinių buveinių plotais“ – joje iš viso yra 85 hektarų klinčių grindinio. Pats šis plotas yra sudėtinė bendro šio 270 hektarų klinčių grindinio, sudarančio prioritetinį buveinių tipą, numatytą Buveinių direktyvos I priede, ploto dalis, užimanti visą minėtos BST plotą. *An Bord* sprendimo priėmimo dieną ši vietovė kaip potenciali BST jau buvo įtraukta į teritorijų sąrašą, kurį Airija persiuntė Komisijai. 2008 m. gruodžio 12 d. Komisija išplėstą *Lough Corrib* teritoriją jau buvo formaliai pripažinusi BST.

2008 m. lapkričio 20 d. sprendimu *An Bord*, be kita ko, nurodė, jog „manytina, kad pritarimas vykdyti dalies aplinkkelio tiesimo projektą būtų tinkamas sprendimas atsižvelgiant į nustatytus miesto ir aplinkinės vietovės (praleista) eismo poreikius, ir, nors tai turėtų rimtą vietinį poveikį *Lough Corrib* specialiai saugomai teritorijai, tai neigiamai nepaveiktų specialios saugomos teritorijos vientisumo. Todėl plėtra, kuriai pritariama, neturėtų nepriimtinių pasekmių aplinkai ir neprieštarautų tinkamam teritorijos planavimui bei tvariai plėtrai“.

P. Sweetman pateikė High Court prašymą dėl leidimo pradėti teisminę priežiūros procedūrą dėl 2008 m. lapkričio 20 d. *An Bord* sprendimo. *P. Sweetman* manymu, *An Bord* neteisingai aiškino Buveinių direktyvos 6 straipsnį, nes padarė išvadą, kad, be kita ko, kelio tiesimo projektas neturėjo „neigiamo poveikio saugomos *Lough Corrib* teritorijos vientisumui“. 2009 m. spalio 9 d. sprendimu *High Court* atmetė prašymą dėl leidimo pradėti teisminę priežiūros procedūrą ir patvirtino *An Bord* sprendimą. 2009 m. lapkričio 6 d. *P. Sweetman* buvo leista dėl šio sprendimo pateikti apeliacinį skundą *Supreme Court*.

Nagrinėdamas šį skundą, *Supreme Court* kreipėsi į Teisingumo Teismą, iš esmės klausdamas, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs su teritorijos tvarkymu ar jam nebūtinai, daro neigiamą poveikį šios teritorijos vientisumui. Šio aiškinimo tikslais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo abejonių dėl galimo atsargumo principo poveikio ir dėl ryšio tarp Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių.

Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse nurodyta:

„2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamas specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, neatsižvelgti į visuomenės interesus [dėl įpareigojančių viršesnio visuomenės intereso priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio], valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetinis natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetinė rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos

nuomone, įpareigojančiomis priemonėmis neatsižvelgti į visuomenės interesus [įpareigojančiomis viršesnio visuomenės intereso priemonėmis].“

Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalies aiškinimo

Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyta vertinimo procedūra, kuria atliekant išankstinę kontrolę siekiama užtikrinti, kad planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs su teritorijos tvarkymu ar jam nebūtinai, bet galintis ją reikšmingai paveikti, būtų patvirtintas, tik jeigu neigiamai nepaveiks teritorijos vientisumo (28 punktas). Minėtoje nuostatoje numatomos dvi stadijos. Pirmojoje stadijoje, kuri numatyta pirmame šios nuostatos sakinyje, reikalaujama, kad valstybės narės atliktų tinkamą plano ar projekto galimo poveikio saugomai teritorijai įvertinimą, jei šis planas ar projektas gali reikšmingai tą teritoriją paveikti (29 punktas). Kai planas ar projektas, netiesiogiai susijęs ar nebūtinai teritorijai tvarkyti, gali pakenkti nagrinėjamos teritorijos apsaugos tikslams, jis turi būti laikomas galinčiu reikšmingai paveikti teritoriją. Toks pavojus privalo būti vertinamas atsižvelgiant į su planu ar projektu susijusios teritorijos požymius ir specifines aplinkos sąlygas (30 punktas). Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrajame sakinyje numatytoje antroje stadijoje, kuri pradedama pabaigus minėtą tinkamą vertinimą, apribojamas tokio plano ar projekto patvirtinimas nustatant sąlygą, kad jis neturi neigiamai paveikti atitinkamos teritorijos vientisumo, laikantis šio straipsnio 4 dalyje nustatytų nuostatų (31 punktas). Siekiant įvertinti frazę „neigiamai paveiks atitinkamos teritorijos vientisumą“ bendrame kontekste, reikia konstatuoti, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos kaip nuosekli visuma atsižvelgiant į direktyvoje nustatytus apsaugos tikslus. Iš tiesų Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 ir 3 dalimis siekiama užtikrinti toki patį natūralių buveinių ir rūšių buveinių apsaugos lygį, o šio straipsnio 4 dalis tėra nuo minėtos 3 dalies antrojo sakinio nukrypti leidžianti nuostata (32 punktas).

Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad jei, nepaisant neigiamų pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmąjį sakinį atlikto poveikio aplinkai įvertinimo išvadų ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, planą ar projektą vis dėlto būtina įgyvendinti dėl imperatyvių viešojo intereso priežasčių, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio priežastis, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti (34 punktas). Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalis, kaip nuo šio straipsnio 3 dalies antrame sakinyje minimo leidimo kriterijaus leidžianti nukrypti nuostata, gali būti aiškinama tik ištyrus plano ar projekto poveikį pagal šio straipsnio 3 dalies nuostatas (35 punktas). Darytina išvada, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalių nuostatose valstybėms narėms nustatomi tam tikri įpareigojimai ir specialios procedūros, kuriais, kaip matyti iš šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies, siekiama užtikrinti, kad bus palaikoma ar prireikus atkurta gera Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir ypač specialių saugomų teritorijų apsaugos būklė (36 punktas).

Kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, Buveinių direktyvos nuostatomis siekiama, kad valstybės narės imtųsi tinkamų apsaugos priemonių, reikalingų išlaikyti teritorijų, kuriose yra prioritetinių natūralių buveinių tipų, ekologines savybes (38 punktas). Remiantis tuo, darytina išvada, kad tai, jog nedaromas neigiamas poveikis teritorijos, natūralios buveinės, vientisumui, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, leidžia manyti, kad palaikoma gera jos būklė, o tai reiškia atitinkamos teritorijos esminių savybių, susijusių su natūralių buveinių tipais, kurių apsaugos tikslas pateisino jų įtraukimą į BST sąrašą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, tvarios raidos palaikymą (39 punktas).

Planas ar projektas gali būti patvirtinamas, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, tik su sąlyga, kad kompetentingos institucijos, identifikavusios visus minėto plano ar projekto, galinčius savarankiškai ar kartu su kitais planais ar projektais paveikti atitinkamos teritorijos apsaugos tikslus, aspektus ir atsižvelgusios į pažangiausias mokslo žinias atitinkamoje srityje yra įsitikinusios, kad jis nedaro neigiamo poveikio teritorijos vientisumui. Taip yra, kai dėl tokio poveikio nebuvimo nebelieka jokių mokslinių požiūrių pagrįstų abejonų (40 punktas). Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad institucija turi atmesti prašymą išduoti leidimą

vykdyti aptariamą planą ar projektą, kai jai kyla abejonių, ar nebus pakenkta minėtos teritorijos vientisumui, nes patvirtinimo kriterijus, numatytas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje, apima atsargumo principą ir leidžia veiksmingai užkirsti kelią numatomų planų ar projektų neigiamam poveikiui saugomos teritorijos vientisumui. Mažiau griežtas nei nagrinėjamas patvirtinimo kriterijus taip veiksmingai neužtikrintų teritorijų, kurioms skirta minėta nuostata, apsaugos tikslo įgyvendinimo (41 punktas). Kompetentingos nacionalinės institucijos negali išduoti leidimo veiksams, kurie keltų pavojų negrįžtamai pažeisti teritorijų, kur yra prioritetingi natūralių buveinių tipų, ekologines savybes. Taip būtų tuo atveju, kai dėl veiksmų būtų iš dalies arba visiškai prarasti arba sunaikinti atitinkamoje teritorijoje esančios prioritetingi natūralių buveinių tipai (43 punktas). Kiek tai susiję su pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį atliktu vertinimu, pažymėtina, kad jis negali būti laikomas atliktu tinkamai, jeigu jame yra spragų ir nepateikiami visapusiški, tikslūs ir galutiniai duomenys bei išvados, galintys išsklaidyti moksliniu požiūriu pagrįstas abejones dėl numatytų darbų poveikio atitinkamai saugomai teritorijai. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar poveikio teritorijai vertinimas atitinka šiuos reikalavimus (44 punktas). Jei pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį atlikusi tinkamą plano ar projekto poveikių teritorijai vertinimą kompetentinga nacionalinė institucija padaro išvadą, kad dėl šio plano ar projekto negrįžtamai ir neatkuriamai bus visiškai ar iš dalies prarasta prioritetingė natūrali buveinė, kurios apsaugos tikslą pateisino atitinkamos teritorijos įtraukimas į BST, konstatuotina, jog toks planas ar projektas neigiamai paveiks minėtos teritorijos vientisumui (46 punktas). Šiomis sąlygomis dėl minėto plano ar projekto įgyvendinimo negali būti išduotas leidimas, kaip tai suprantama pagal šią nuostata. Tačiau tokiomis aplinkybėmis ši institucija gali prireikus išduoti leidimą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį, jei įvykdytos šioje dalyje įtvirtintos sąlygos (47 punktas).

Vadinasi Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, jog planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs su teritorijos tvarkymu arba jam nebūtinai, neigiamai paveiks teritorijos vientisumą, jeigu jis gali sutrukdyti palaikyti atitinkamos teritorijos su prioritetine natūralia buveine, kuri pateisino šios teritorijos įtraukimą į BST sąrašą pagal šią direktyvą, esminių savybių tvarią raidą. Atliekant šį vertinimą, reikia taikyti atsargumo principą (48 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendė:

1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs arba nebūtinai teritorijai tvarkyti, darys neigiamą poveikį teritorijos vientisumui, jeigu jis gali sutrukdyti palaikyti atitinkamos teritorijos su prioritetine natūralia buveine, kuri pateisino šios teritorijos įtraukimą į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą pagal šią direktyvą, esminių savybių tvarią raidą. Atliekant šį vertinimą, reikia taikyti atsargumo principą.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0258:LT:HTML>

KONKURENCIJA

2013 m. kovo 19 d. sprendimas

**byloje *Bouygues SA ir Bouygues Télécom SA* prieš Europos Komisiją ir kitus
(sujungtos bylos C-399/10 P ir C-401/10 P)**

Terminai: Apeliaciniai skundai – Valstybės pagalba – Finansinės priemonės, skirtos remti *France Télécom* – Akcininko paskolos projektas – Prancūzijos vyriausybės nario viešieji pareiškimai – Sprendimas, kuriuo pagalba pripažįstama nesuderinama su bendrąja rinka ir nenurodoma jos susigrąžinti – Valstybės pagalbos sąvoka – Ekonominio pranašumo sąvoka – Įsipareigojimo valstybės ištekliams sąvoka

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 7. Konkurencija; 7.7. Valstybės pagalba.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Bouygues SA ir *Bouygues Télécom SA* (toliau – bendrovės *Bouygues*) ir Europos Komisija prašo panaikinti 2010 m. gegužės 21 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ir T-456/04, Rink. p. II-2099, toliau – ir skundžiamas sprendimas), kuriuo teismas panaikino 2004 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos sprendimo 2006/621/EB dėl valstybės pagalbos, kurią Prancūzija skiria *France Télécom* (toliau – ir FT), 1 straipsnį ir nusprendė, jog nereikia priimti sprendimo dėl prašymų panaikinti šio sprendimo 2 dalį.

Ginčo esmė: Europos Komisija ginčijamu sprendimu nurodė, kad Prancūzijos Respublikos *France Télécom* suteikta 9 mlrd. EUR paskola, vertinama kartu su nuo 2002 m. liepos mėn. viešais Vyriausybės pareiškimais, yra su bendrąja rinka nesuderinama valstybės pagalba. Bendrasis Teismas nusprendė, kad nors apibūdinama pranašumą, kurį lėmė atgautas finansų rinkų pasitikėjimas ir pagerėjusios FT refinansavimo sąlygos, Komisija galėjo atsižvelgti į visus įvykius, atsitikusius iki 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimo, šis pranašumas „neatsveria atitinkamo valstybės biudžeto sumažėjimo arba pakankamai konkrečios ekonominės šiam biudžetui tenkančios naštos rizikos. Konkrečiai kalbant, šis pranašumas skiriasi nuo pranašumo, kuris gali būti suteiktas dėl <...> akcininko paskolos [pasiūlymo] ir buvo nepakankamai įrodytas ginčijamame sprendime“. Bendrovės *Bouygues* ir Komisija nurodo, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidų, kai siekdamas konstatuoti valstybės pagalbos buvimą reikalavo glaudaus ryšio tarp, pirma, pranašumo, kuris turi būti atskirai nustatytas, kiek jis susijęs su 2002 m. gruodžio 4 d. pranešimu ir akcininko paskolos pasiūlymu, ir, antra, išipareigojimo valstybės ištekliams, kuris yra lygiavertis vienam ar kitam nustatytam pranašumui arba jį atitinka.

Dėl kriterijų, leidžiančių konstatuoti valstybės pagalbos buvimą pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį

Bendrasis Teismas manė, jog kiekvienos konkrečios valstybės pagalbos atveju Komisija privalėjo išnagrinėti, ar valstybės ištekliams buvo suteiktas konkretus pranašumas. Be to, jis nusprendė, kad sąlygą dėl finansavimo iš valstybės išteklių, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, atitinka tik valstybės biudžeto sumažėjimas arba pakankamai konkreti šiam biudžetui tenkančios naštos, glaudžiai susijusios su taip nustatytu pranašumu arba atitinkančios jį, rizika (97 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, išskyrus tuos atvejus, kai Sutartys nustato kitaip, valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuria palaikant tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipoma ar gali būti iškraipyta konkurencija, nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai (98 punktas). Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalyje valstybės intervencijos apibrėžiamos atsižvelgiant į jų pasekmes (102 punktas). Kadangi valstybės intervencijos yra įvairių formų ir turi būti nagrinėjamos atsižvelgiant į jų pasekmes, negalima atmesti galimybių, kad kelios viena po kitos einančios valstybės intervencijos, taikant SESV 107 straipsnio 1 dalį, laikytinos viena intervencija (103 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, tvirtindamas, jog reikėjo nustatyti valstybės biudžeto sumažėjimą arba pakankamai konkrečią ekonominę šiam biudžetui tenkančios naštos, glaudžiai susijusios su konkrečiu pranašumu, kurį lėmė 2002 m. gruodžio 4 d. Vyriausybės pranešimas ar akcininko paskolos pasiūlymas, ir atitinkančios arba atsveriančios jį, riziką, nes pritaikė kriterijų, pagal kurį iškart atmetama galimybė aiškinti šias valstybės intervencijas, atsižvelgiant į jų ryšius ir pasekmes, kaip vieną

intervenciją (105 punktą). Valstybės garantijos forma suteiktas pranašumas gali lemti papildomą valstybės našta (107 punktą). Siekdama konstatuoti valstybės pagalbos buvimą Komisija turi įrodyti, kad yra pakankamai tiesioginis ryšys tarp, pirma, pagalbos gavėjui suteikiamo pranašumo, ir antra, valstybės biudžeto sumažėjimo arba pakankamai konkrečios jam tenkančios naštos ekonominės rizikos (109 punktą). Tačiau priešingai nei nusprendė Bendrasis Teismas, nebūtina, kad toks sumažėjimas ar tokia rizika atitiktų arba būtų lygiavertė minėtam pranašumui, kad pastarasis būtų tokio sumažėjimo arba tokios rizikos atsvara ir tokio paties pobūdžio kaip jį lemiantis įsipareigojimas valstybės ištekliams (110 punktą).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. Panaikinti 2010 m. gegužės 21 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ir T-456/04).

2. Gražinti bylas T-425/04, T-444/04 ir T-450/04 Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl pateiktų pagrindų ir jam pateiktų prašymų, dėl kurių Teisingumo Teismas nepriėmė sprendimo.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=135222&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=457148>

2013 m. kovo 14 d. prejudicinis sprendimas byloje *Allianz Hungária Biztosító Zrt. ir kiti prieš Gazdasági Versenyhivatal* (C-32/11)

Terminai: Konkurencija – SESV 101 straipsnio 1 dalis – Analogiškų nacionalinės teisės aktų taikymas – Teisingumo Teismo jurisdikcija – Draudimo įmonės ir transporto priemonių remontininkų dvišaliai susitarimai dėl valandinių remonto įkainių – Įkainių didinimas atsižvelgiant į šių remontininkų, veikiančių kaip draudimo bendrovės tarpininkai, sudarytų draudimo sutarčių skaičių – „Susitarimų, kurių tikslas yra riboti konkurenciją“ sąvoka

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 7. Konkurencija; 7.2. Draudžiami susitarimai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Faktinės bylos aplinkybės: pagrindinėje byloje nacionaliniame teisme Vengrijoje nustatyta, kad Vengrijos draudikai *llianz Hungária Biztosító Zrt.* (toliau – ir *Allianz*) ir *Generali-Providencia Biztosító Zrt.* (toliau – ir *Generali*) vieną kartą per metus susitaria su remonto dirbtuvėmis dėl remonto paslaugoms taikomų sąlygų ir įkainių, kuriuos turi mokėti draudikas, kai remontuojamos apdraustos draudiminiams įvykius patyrusios transporto priemonės. Šios dirbtuvės gali iš karto pradėti remonto darbus pagal sąlygas ir įkainius, dėl kurių susitarta su draudiku. Nuo 2002 m. pabaigos daug įgaliotų automobilių platintojų, kurie taip pat veikia ir kaip remonto dirbtuvės, įpareigojo *GÉMOSZ* (nacionalinė įgaliotų automobilių platintojų asociacija), kiekvienais metais jų vardu derėtis su draudikais dėl pagrindų sutarčių dėl valandinių įkainių, taikomų draudiminiams įvykius patyrusių transporto priemonių remontui. 2004 m. ir 2005 m. buvo sudarytos *GÉMOSZ* ir *Allianz* pagrindų sutartys. Tada pastaroji draudimo bendrovė, remdamasi pagrindų sutartimis, sudarė individualias sutartis su įgaliotais automobilių platintojais. Tose sutartyse buvo numatyta, kad įgalioti automobilių platintojai už draudiminį įvykį patyrusių transportų priemonių remontą gaus padidintą įkainį, jei *Allianz* transporto priemonių draudimas sudarys tam tikrą procentinę dalį nuo visų įgaliotojo automobilių platintojo parduotų draudimo sutarčių. Per šį laikotarpį *Generali* nesudarė pagrindų sutarčių su *GÉMOSZ*, tačiau taip pat sudarė individualias sutartis su įgaliotais automobilių platintojais. Nors šiose

sutartyse nebuvo rašytinės sąlygos dėl įkainių padidinimo, kaip *Allianz* sutartyse, *Gazdasági Versenyhivatal* (Vengrijos konkurencijos tarnyba) vis dėlto konstatavo, kad praktiškai *Generali* taikė analogiškas komercines skatinimo priemones.

Vengrijos konkurencijos tarnyba nusprendė, kad tokiomis sutartimis, atsižvelgiant tiek į jas visas, tiek į kiekvieną atskirai, buvo siekiama riboti konkurenciją automobilių draudimo sutarčių rinkoje ir automobilių remonto paslaugų rinkoje. Vengrijos konkurencijos tarnyba konstatavo, kad dėl to, jog nepadarytas poveikis Sąjungos vidaus prekybai, SESV 101 straipsnis netaikytinas šiems susitarimams, todėl jie neteisėti, atsižvelgiant į nacionalines konkurencijos teisės nuostatas. Dėl šio neteisėtumo Vengrijos konkurencijos taryba uždraudė tęsti aptariamus veiksmus ir skyrė baudas ūkio subjektams.

Legfelsőbb Bíróság (Vengrijos nacionalinis teismas, kuriame nagrinėjama byla) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą: „Ar draudimo bendrovės ir tam tikrų transporto priemonių remontininkų arba draudimo bendrovės ir transporto priemonių remontininkų asociacijos sudarytus dvišalius susitarimus, pagal kuriuos valandinis remonto įkainis, kurį draudimo bendrovė moka remontininkui už jos apdraustos transporto priemonės remontą, be kita ko, priklauso nuo su šia draudimo bendrove, tarpininkaujant remontininkui, veikiančiam kaip jos draudimo agentui, sudarytų draudimo sutarčių skaičiaus ir procentinės dalies, galima laikyti prieštaraujančiais SESV 101 straipsnio 1 daliai, t. y. susitarimais, kurių tikslas yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje?“ (16 punktas)

Dėl susitarimų, kuriais transporto priemonių draudimo bendrovės susitaria su įgaliotaisiais automobilių platintojais, kad apdraustų transporto priemonių remonto kainą priklausys nuo įgaliotų automobilių platintojų parduotų draudimo sutarčių, kvalifikavimo kaip konkurencijos ribojimo „pagal tikslą“

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad susitarimuose, dėl kurių yra iškelta byla nacionaliniame teisme, kalbama apie draudimo bendrovės mokėtinus valandinius įkainius įgaliotiesiems automobilių platintojams, kurie veikia ir kaip remonto dirbtuvės, atliekančios už draudiminį įvykį patyrusių transporto priemonių remontą. Sutartyse numatyta, kad tas valandinis įkainis didinamas, atsižvelgiant į įgalioto automobilių platintojo tos bendrovės vardu parduotų draudimo sutarčių skaičių ir procentinę dalį (39 punktas). Tokiais susitarimais susiejamas atlygis už draudiminį įvykį patyrusių transporto priemonių remonto paslaugą su atlygiu už tarpininkavimą, sudarant automobilių draudimo sutartis. Tokio ryšio tarp dviejų skirtingų paslaugų sukūrimas galimas dėl ypatybės, kad įgalioti automobilių platintojai su draudikais susieti dvigubais ryšiais, t. y. kaip tarpininkai ar draudimo agentai, siūlantys klientams įsigyti automobilių draudimo sutartis, kai parduoda arba remontuoja transporto priemones, ir kaip dirbtuvės, kuriose draudikų sąskaita remontuojamos draudiminį įvykį patyrusios transporto priemonės (40 punktas). Tačiau nors tokio ryšio tarp dviejų iš esmės skirtingų veiklos rūšių sukūrimas savaime nereiškia, kad aptariamu susitarimu siekiama apriboti konkurenciją, tai nereiškia ir to, jog tokia situacija negali būti svarbus aspektas vertinant, ar šis susitarimas dėl savo pobūdžio nekenkia įprastam konkurencijos veikimui, o taip dažniausiai nutinka, kai tokiam konkurencijos veikimui reikia, kad minėtos veiklos rūšys viena nuo kitos nepriklausytų (41 punktas). Be to, reikia atsižvelgti į aplinkybę, kad tokiu susitarimu gali būti daromas poveikis ne tik vienai, bet dviem rinkoms, šiuo atveju – automobilių draudimo ir transporto priemonių remonto paslaugų rinkoms, ir kad jo tikslas turi būti vertinamas atsižvelgiant į dvi aptariamąs rinkas (42 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jei *Allianz* ir *Generali* nesudarė horizontalaus susitarimo ir nesuderino veiksmų, taip pat reikia patikrinti, ar atsižvelgiant į pagrindinėje byloje aptariamų vertikalųjų susitarimų ekonominį ir teisinį kontekstą, jie pakankamai kenkia konkurencijai automobilių draudimo rinkoje, kad juos būtų galima laikyti konkurencijos ribojimu dėl tikslo (46 punktas). Taip galėtų būti tuo atveju, jei pagal nacionalinę teisę

įgaliotiesiems automobilių platintojams, veikiantiems draudimo tarpininkais ar agentais, suteiktas vaidmuo reikalautų jų nepriklausomumo nuo draudimo bendrovių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į minėtų draudėjų poreikius, sklandus automobilių rinkos veikimas gali būti reikšmingai sutrikdytas dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų susitarimų (47 punktą).

Be to, analizuojamais vertikaliais susitarimais taip pat būtų ribojama konkurencija dėl tikslo, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuotų, jog yra tikėtina, kad atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes, konkurencija toje rinkoje bus panaikinta arba smarkiai susilpninta, esant tokiems susitarimams. Siekdamas įvertinti tokios pasekmės riziką, nacionalinis teismas turės atsižvelgti į šios rinkos sandarą, alternatyvių paskirstymo kanalų (angl. *alternative distribution channels*) buvimą ir jų atitinkamą svarbą bei į suinteresuotų bendrovių įtaką rinkoje (48 punktą). Jei nacionalinis teismas konstatuotų, kad laikotarpiu nuo 2003 m. iki 2005 m. GÉMOSZ priimtais sprendimais iš tikrųjų buvo siekiama apriboti konkurenciją, suvienodinant valandinius įkainius už transporto priemonių remontą ir kad ginčijamais susitarimais draudimo bendrovės savanoriškai patvirtino tuos sprendimus (tokią prezumpciją galima daryti tuo atveju, kai draudimo bendrovės sutartį sudarė tiesiogiai su GÉMOSZ), tai dėl tų sprendimų neteisėtumo minėti susitarimai taip pat būtų neteisėti ir jie taip pat turėtų būti laikomi konkurencijos ribojimu dėl tikslo (50 punktą).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad susitarimai, kuriais transporto priemonių draudimo bendrovės dvišaliu principu susitaria su įgaliotais automobilių platintojais, kurie veikia ir kaip remonto dirbtuvės, arba su jiems atstovaujančia asociacija dėl draudimo bendrovės mokėtinų valandinių įkainių už jos apdraustų transporto priemonių remontą ir nustato, kad tie įkainiai priklauso, be kita ko, nuo įgalioto automobilių platintojo, kaip tos bendrovės tarpininko, parduotų draudimo sutarčių skaičiaus ir procentinės dalies, gali būti laikomi konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, jeigu konkrečiai ir individualiai išnagrinėjus šių susitarimų turinį ir tikslą bei jų ekonominį ir teisinį kontekstą paaiškėtų, kad tie susitarimai dėl savo tikslo kenkia sklandžiam įprastos konkurencijos veikimui vienoje iš dviejų aptariamų rinkų.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=135021&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2713560>